

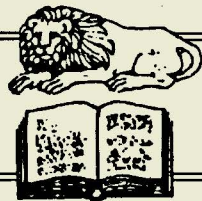

Jeromos füzetek

---

15. szám

Húsvét '94

Szent Jeromos Bibliatársulat
« « « Budapest, 1994 » » »

Tartalomjegyzék

Újjászületés [Vágvölgyi Éva rajza]	címlap
Ajánlás	1
Szentírásmagyarázat az Egyházban (Pápai Biblikus Biz.)	2
Csendes percek	5
A föltámadt Jézus és Péter (R. Schnackenburg)	7
Jeremiás szimbolikus nyelve (A. Kalkbrenner)	11
„... Mint akinek hatalma van” (Xeravits Géza)	17
<i>Melléklet: Élő Ige (Bibliaiskola, 5. óra)</i>	[33-40]
A szövegösszehasonlító módszer (Tarjányi Béla)	21
A világ bibliamúzeumai (Rajkai István)	24
Innen-onnan (Székely István)	30
Olvasóink kérdezik (Kerekes Károly, Szécsi József)	32
A jeruzsálemi piac (H.V. Morton) [Kis Jeromos]	34
Társulatunk [információk]	36
Ajánlatunk	borító

J e r o m o s f ü z e t e k
Biblikus-lelkipásztori, gyakorlati folyóirat
lelkipásztorok, hitoktatók, bibliaapostolok számára
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Bibliatársulat

B i b l i a k ö z p o n t

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6

Nyitva: hétfő-csütörtök 9-17 * ☎ 132-22-60

A szerkesztőbizottság tagjai:

Rajkai István, Székely István,

Tarjányi Béla, Vágvölgyi Éva

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Grafikák: Vágvölgyi Éva

Nyomda: Méhecske Kft

Bibliaapostolság

A Biblia mára elterjedt minden földrészen és minden nép körében. Ahhoz azonban, hogy hatása mélyreható legyen, inkulturálódnia kell az egyes népek géniuszának megfelelően. Azok a népek, amelyekre még kevésbé hatottak a modern nyugati civilizáció ferdeségei, talán jobban meg fogják érteni a Biblia üzenetét, mint azok, amelyeket az elvilágiasodás és a mítosztalanítás zsákutcái érzéketlenné tettek Isten szavának ereje iránt.

Korunkban szünet nélkül nagy erőfeszítésre van szükség – nem csak a tudósok és igehirdetők, hanem azok részéről is, akik a Biblia szellemét terjesztik az emberek között: Minden lehetséges eszközt fel kell használniuk – ilyen pedig elég sok van már napjainkban –, hogy a Biblia üzenetének egyetemes jelentőségét széles körben elismerjék, és a Szentírás mindenütt kifejttesse üdvözítő erejét.

II. János Pál pápa, 1993. ápr. 23.
beszéd a Pápai Biblikus Bizottság tagjai
és a Pápai Biblikus Intézet tanárai előtt

Pápai Biblikus Bizottság **SZENTÍRÁSMAGYARÁZAT AZ EGYHÁZBAN**

Mint arról már korábban hírt adtunk (JerFüz 13. 29. o.) a Szentatyja 1993. április 23-án ünnepi kihallgatáson emlékezett meg XIII. Leó „Providentissimus Deus” kezdetű enciklikájának 100. és XII. Piusz „Divino afflante Spiritu” enciklikájának 50. évfordulójáról. Ezen a kihallgatáson nyújtotta át Ratzinger bíboros a Pápai Biblikus Bizottság 1993. április 15-én kelt „A Szentírás magyarázata az Egyházban” c. dokumentumát. – A közel-múltban hozták nyilvánosságra ennek szövegét. Az előszóban Ratzinger bíboros kifejti, hogy a Pápai Biblikus Bizottság „nem a Tanítóhivatal szerve, hanem tudósokból álló testület, akik mind tudományos, mind egyházi felelősséggel hűő egzegétaként foglalnak állást a szentírásmagyarázat lényeges kérdéseiben, amik is tudatában, hogy a tanítóhivatal bizalmát élvezik.

A továbbiakban folytatásokban közöljük a Pápai Biblikus Bizottság nyilatkozatának egyes részleteit Székely István fordításában..

A Szentírás fundamentalista értelmezése

A Biblia fundamentalista értelmezése abból indul ki, hogy a Szentírás – Isten sugalmazott igéje, mely minden tévedéstől mentes – szó szerint érvényes és minden részletében szó szerint értelmezendő. A „szó szerinti értelmezésen” a közvetlen betű szerinti magyarázatot értik, vagyis olyan értelmezést, amely eleve kizár minden törekvést, amely a Bibliát történelmi fejlődésben értelmezi. A bibliaolvasás ilyen módja ellentétben áll a történet-kritikai módszerrel, de a szentírásmagyarázat minden más tudományos módszerével is.

A Szentírás fundamentalista értelmezésének gyökerei a reformáció korára nyúlnak vissza, amikor azért harcoltak, hogy az Írás betű szerinti értelméhez hűek maradjanak. A bibliaolvasás e módja a felvilágosodás után a protestantizmusban jelent meg a liberális egzegézis ellenhatásaként. A „fundamentalista” elnevezést az 1895. évi, New York állambeli Niagarában tartott Amerikai Bibliakongresszuson alkották. A konzervatív protestáns egzegéták „öt fundamentalista pontot” határoztak meg. Ezek: a Szentírás szó szerinti tévedhetetlensége, Krisztus istensége, a szüzi születés, Jézus helyettesítő engesztelése, és a testi feltámadás Krisztus eljövetelekor. Amikor a Biblia fundamentalista kezelése más világrészekre is áterjedt, ez Európában, Ázsiában, Afrikában és Dél-Amerikában további változatokat szült, amelyek egyúttal mind „betű szerinti” módszerek. A huszadik század második

felében a Biblia fundamentalista használata egyre gyakoribbá vált vallási csoportok, szekták és a katolikusok körében is.

Bár a fundamentalizmus jogosan ragaszkodik a Biblia isteni sugalmazottságához, Isten szava tévedésmentességéhez és a többi bibliai igazsághoz, amelyet az öt említett alaptétel foglal magába, mégis az a mód, ahogyan ezeket az igazságokat kifejti, olyan ideológián alapszik, amely nem bibliai, bármilyen határozottan is állítják képviselői ennek ellenkezőjét. A szóbanforgó módszer ugyanis a merev tanbeli irányzatokkal való teljes egyetértést kíván, és a keresztény életre és üdvösségre vonatkozó tanítás egyetlen forrásaként a Biblia olyan értelmezését követeli meg, amely kizár minden kritikus kérdést és kutatást.

A Szentírás ilyen fundamentalista megközelítésének az az alapvető hibája, hogy elutasítja a bibliai kinyilatkoztatás történelmi jellegét és így képtelen elfogadni a megtestesülés teljes igazságát. A fundamentalizmus Istenre nézve botrányosnak tartja az isteni és az emberi között mutatkozó szoros kapcsolatot. Nem akarja elismerni, hogy Isten sugalmazott igéje emberi nyelven fejeződött ki és az isteni sugalmazás hatására emberi szerzők írták le, akiknek képességei és adottságai korlátozottak voltak. Ezért hajlamos úgy kezelni a bibliai szöveget, mintha azt szavanként a Szentlélek diktálta volna. Nem látja be, hogy Isten szavát egy adott nyelven és stílusban fogalmazták meg, amit a szöveg keletkezésének kora is meghatároz. Nem fordít figyelmet az irodalmi formákra és az emberi gondolkodásmódra, amelyekkel a bibliai szövegekben találkozunk, holott a szövegek több korszakon át folyó kidolgozás gyümölcsei és magukon viselik egészen eltérő történelmi adottságok nyomait.

A fundamentalizmus túlhangsúlyozza a tévedhetetlenséget a Szentírás szövegeinek részleteiben, főként a történelmi tényekben és az ún. tudományos igazságokban. Gyakran tekinti történetinek azt, amit sosem gondoltak megtörténni. Szerinte ugyanis minden megtörtént, amit a bibliai szövegek múlt időben közölnek vagy elmondanak. Alig mérlegeli szimbólikus vagy átvitt értelem lehetőségét.

A fundamentalizmus gyakran hajlamos figyelmen kívül hagyni a szöveg héber, arám vagy görög nyelvének sajátosságaiból eredő problémákat. Gyakran mereven ragaszkodik egy meghatározott régi vagy új fordításhoz. És nem fogadja el azokat az újraértelmezéseket (relecture) sem, amelyek magában a Bibliában előfordulnak.

Ami az evangéliumokat illeti, itt a fundamentalizmus egyáltalán nem számol az evangéliumi hagyomány fejlődésével, sőt naivul felcse-

Nyilatkozat

---

réli a hagyomány végső szövegét (amit az evangélisták leírtak) első alakjával (a történeti Jézus tetteivel és szavaival). Ugyanakkor elhanyagol egy fontos tényezőt: annak szempontjait és módját, hogy maguk az első keresztény közösségek miként értelmezték Jézus működését és üzenetét. Pedig éppen ez az őskeresztény értelmezés tanúsítja a keresztény hit apostoli eredetét, és közvetlen kifejezője annak. Így a fundamentalizmus elvétí a célt, amelyet az evangélium eredendően szolgál.

A fundamentalizmus hajlamos a szellemi korlátozottságra. Így például valóságosnak tartja a Bibliában található ősi kozmológiát. Ezzel kizárja a kultúra és a hit közötti nyitott hangvételű párbeszédet. A fundamentalizmus egyes bibliai részek kritikátlan értelmezésére támaszkodva igazolni kíván politikai eszméket és szociális magatartást, amelyek előítéletekkel terheltek és nyilvánvaló ellentétben állnak az evangélium szellemével, így pld. a faji megkülönböztetést és más hasonlókat.

Végső soron a fundamentalizmus elszakítja a szentírásmagyarázatot a hagyománytól, mivel a „sola scriptura” elvén alapszik. Ezzel szemben a hagyomány, amelyet Isten Lelke vezérel, a hívó közösségen belül szervesen fejlődik. a Szentírásból kiindulva. A fundamentalizmusból hiányzik az a felismerés, hogy az Újszövetség a keresztény egyházban keletkezett, hogy a Szentírás az egyház Szentírása, hogy a hagyomány létezése megelőzte az Írások megszövegezését. Ilyen alapon a fundamentalizmus gyakran „egyházellenes”. Mellékesnek véli a hitvallásokat, a dogmákat és a liturgikus életet, amelyek a keresztény hagyomány szerves részei. Ugyanez vonatkozik az Egyház tanító szerepére is. Így alakul ki az az egyéni értelmezési mód, amely képtelen felismerni, hogy az egyház egyedül a Biblián alapszik, életét és inspirációit egyedül abból meríti.

A fundamentalista megközelítés ugyanakkor veszélyes is, mert közben olyan személyeket vonz magához, akik életük problémáira bibliai választ keresnek, ezeket megtévesztheti, mivel jámbor, de kétes értékű válaszokat kínál, ahelyett, hogy megmondaná nekik: a Biblia nem tartalmaz okvetlenül azonnali és közvetlen, kész választ valamennyi ilyen problémára. A fundamentalizmus – be nem vallottan – valójában az önálló gondolkodás feladására ösztönöz. Csalóka biztonságot nyújt, mert észrevétlenül felcseréli a Biblia üzenetének emberi korlátait az ezek mögött rejlő isteni tartalmakkal. *(Folytatjuk).*

CSENDÉS PERCEK

Péter kiment és keserves sírásra fakadt (Lk 22,62). Kérdezzük meg Pétert, mi világosodott meg számára ebben a pillanatban, és Jézusra pillantva miért nyílt meg a szeme, miként látta meg valódi helyzetét.

Bizonyára arra gondolt: Ő értem halt meg, egy gyáva féregért. A helyzet teljesen világos: Én, ki tudja, mi akartam lenni, Ő pedig most értem hal meg, értem nyomorult emberért, aki megtévedtem, úgy, hogy már azt sem tudtam, ki vagyok. Uram, Te legyőztél engem: jóságosabb vagy nálam. Azt hittem, hogy képes vagyok valamit tenni érted, de a Te jóságod erősebb volt nálam.

Értem hal meg, egy emberért, akiért én szégyeltem magam. Péter szeméről lehullott a hályog; belátta: mindedig vonakodott egészen megengedni, hogy Jézus szeresse.

Milyen nehéz is megengedni, hogy valaki szeressen bennünket! Mindig azt szeretnénk, ha nem lennénk hálára kötelezve. Péter azonban megtanulja, hogy egészen adósnak kell éreznie magát. Isten jön felém és szeretetből megment.

Milyen nehéz is megengedni, hogy valaki szeressen bennünket! Mindig azt szeretnénk, ha nem lennénk hálára kötelezve. Péter azonban megtanulja, hogy egészen adósnak kell éreznie magát. Isten jön felém és szeretetből megment.

Most érti meg Péter, hogy Jézus érte hal meg, és neki ezt a szeretetet, bármennyire hihetetlen is, el kell fogadnia.

Krisztus föltámadt! Valóban a tudatában vagyunk annak, hogy Krisztus feltámadt?

Ha nem merjük Isten szavára hallgatva életünket latbavetni, akkor még nem egész meggyőződéssel hisszük, hogy Krisztus feltámadt, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk. Akkor így imádkozhatunk: Hiszek Uram, segíts hitetlenségemen! (Mk

Csendes percek

9,24) Uram, Te mindent tudsz, azt is tudod, hogy szeretlek és hinni akarok benned; kérlek, növeld a hitemet!

Aki valóban hiszi, hogy Krisztus feltámadt, az rábizza az életét... Az ilyen hit az élet teljességéből fakad; életrekeltője a Szentlélek kegyelme, aki segít bennünket, hogy szeretettel belekapaszkodjunk abba az igazságba, amely áthatja az egész mindenséget és mindennek értelmet ad: a feltámadásba! A Lélek ösztönzésére kiáltjuk: Krisztus valóban feltámadt! Ő mondatja velünk Istent teljes joggal Atyánknak. Ő segít minket, hogy az életet a feltámadás fényében értsük meg.

Ez a Lélek a Feltámadott értékes ajándéka. Őt fogadjuk magunkba a keresztségben, az Eucharisziában és a bérálásban, ha hittel valljuk az egész egyházzal együtt: Krisztus valóban feltámadt!

Carlo Maria Martini bíboros

Sokat tanulhatunk a virágoktól...

A kert virágai sokfélék, sokszínűek, különféle életprogrammal felruházottak... És mégis minden egyes virág az élet teljességéről beszél... Nem különös, hogy az ember, aki a teremtés ko-

ronája, keresi önazonosságát a világban, egy szál virág azonban következetesen beteljesíti azt? ...Ők figyelmeztetnek bennünket: mindenki része a mindenségnek, és a maga helyén tökéletesség, de csak a maga helyén... Mennyivel más lenne az élet, ha minden reggel minden ember elmondaná, mielőtt kilép a ház kapuján: Isten engem a mai napon erre a helyre rendelt, ... hogy megfeleljek azoknak a feladatoknak, amelyeket más emberek által rám bízott... Ahogy a

virág önmagából a legszebbet adja, Isten felé fordulva mi is azon dolgozzunk, hogy önmagunkból is a legszebbet adjuk!

(Széll Hajnalka)

Rudolf Schnackenburg

A FÖLTÁMADT JÉZUS ÉS SIMON PÉTER

A Jn 21,15-19 magyarázatának néhány érdekes kérdése¹

János evangéliumában a föltámadt Jézus megjelenéseihez szorosan kapcsolódik egy beszélgetés, amely Jézus és Péter között zajlik. A szakasz csupán laza szálakkal illeszkedik a megjelenés-történethez. A hagyománytörténeti kutatások is azt igazolják, hogy eredetileg független volt ettől².

Nem kétséges, az elbeszélés hátterében az a szándék húzódik meg, hogy Jézus Péternek a háromszori tagadás után visszaadja a becsületét. Szükségesnek látszik azonban, hogy ezt a legtöbb szentírásmagyarázó által képviselt gondolatot kissé pontosítsuk. Itt ugyanis nem csak arról van szó, hogy Péter újra kimutassa Jézus iránti hűségét és szeretetét. E szentírási rész Péter apostol életének két fontos mozzanatát is tartalmazza: Jézus megbízza őt a főpásztori szolgálattal és újra megjövendöli Péter halálát: a vértanúságban is követni fogja Jézust. A föltámadt Jézus teljesen szabadon, szerető jóságánál fogva felelőségteljes feladattal bízta meg tanítványát: azt, aki gyöngé emberként megtagadta őt. Megerősíti az apostol halálával kapcsolatban már korábban elmondottakat (Jn 13,36), de itt már mint kitüntetés említi ezt: a tanítvány, aki megszabadult minden büszkeségtől és önfejűségtől, követheti őt. A föltámadt Üdvözítő nem csak Péter becsületét adja vissza, hanem más emberré is teszi őt, felelős hivatalában megerősíti és buzdítja, hogy legyen a követője. János 21. fejezetének ez a része már új távlatokat nyit, melyeket Húsvét hozott magával.

Ilyen alapokon kell értenünk és értelmeznünk Jézus és Simon Péter beszélgetését, és azokat a kérdéseket is, amelyekben még nem egyseges a bibliatudomány. Miért így szólítja meg Jézus Simon Pétert (a kettős megnevezés János evangéliumában gyakori): „Simon, a Jánosé

---

¹ A következőkben a szerző „Das Johannesevangelium” [HThK zum NT IV/3. Herder, 1986.] c. könyvéből a 429-438 oldalakról idézünk kivonatolva.

² I. m. 406-417. o.

[ti. a fia]”? Régebbi hagyomány átvétele valószínűleg kizárható, mivel egyedül a János-evangéliumban (és a Héberok evangéliuma 9-ben) történik utalás Péter apjára. Hasonló megszólítás található a Jn 1,42-ben is, azzal a különbséggel, hogy ott a görög eredeti szövegben a „fia” (János fia) szó szerepel, amíg itt a birtokos szerkezet fejezi ki az apa-fiú viszonyt. Az evangélium elején (Jn 1,42) is elhangzik, hogy Jézus Simonnak új nevet ad: Kéfa, Péter [Szikla]. A figyelmes olvasó számára rögtön feltűnik, hogy míg az evangélium elején a tanítvány kiemelkedő feladatát az evangélista a melléknévből vezeti le, addig az evangélium végén a feltámadt Üdvözítő bizalma miatt kapja Simon a Péter nevet, anélkül, hogy utalás történe a név szimbolikájára (szikla). Emögött téves lenne Jézusnak bizonyos tartózkodását sejtteni Péterrel szemben, mint ahogyan azt néhány protestáns egzegétánál látjuk³.

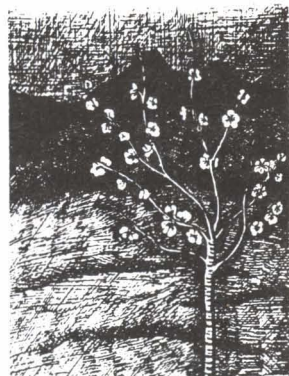

Nem egészen meggyőző erejűek azok a magyarázatok sem, amelyek a görög „agapán [szeretni]” és a „filein [kedvelni]” igék jelentéskülönbségéből indulnak ki⁴. Miért használja Jézus az első két kérdésében az „agapán” igét, míg a harmadikban a „filein”-t? Péter minden alkalommal a „filein” igével válaszol, és megkapja a juhok, azaz Jézus juhait legeltetésének feladatát. Amikor János evangéliuma Jézusnak Lázár iránt érzett baráti szeretetéről beszél, akkor is a „filein” igét használja, ami megfelel a „szeretni” ige tágabb jelentésének, és így ez a szó Péter ajkán is inkább az érzelmi szeretetet jelölne. Az evangélium a tanítványok Jézus iránti szeretetének kifejezésére ugyanakkor mindkét igét használja: a 14. fejezetben többször is az „agapán” igét, míg a 16,27-ben a „filein”-t, anélkül, hogy különbséget tenne a kétfajta szeretet között. Úgy látszik, – és ebben a legtöbb kommentár megegye-

3 v.ö. 1.m. 432. o. 55. megjegyzés

4 A magyar fordításban nem érzékelhető a két különböző jelentésárnyalatú ige használata. Jézus a jellegzetesen krisztusi színezetű szeretetről kérdez (agapán), míg Péter az általánosabb értelmű, főleg az érzelmi szeretet kifejezésére használt (filein) igével válaszol. Néhány protestáns szerző ezt úgy magyarázza, hogy Péter nem képes, vagy nem egészen érett a Krisztus által bemutatott és megkövetelt szeretetre (a Ford. megj.).

zik – a két ige közötti különbség János evangéliumában nincs még egymástól elkülönülve, ezért azt sem lehet pontosan megállapítani, hogy miben tér el a Jézus által megkívánt és a Péter által megvallott szeretet. Jézus kérdéseiből minőségi fokozatot kiolvasni tehát mesterkéltné, hiszen az evangélista mindkét igét egyaránt használja ugyanannak a fogalomnak (szeretetnek) a jelölésére.

Érdekes kérdés továbbá az is, vajon van-e Jézus háromszori megbízásának azonkívül is mondandója, hogy kétség kívül Péter háromszori tagadására utal vizsgálja. Van olyan magyarázat, amely ebben keleti jogi formát lát⁵, de a körülmények és a szövegösszefüggés inkább e magyarázat ellen szólnak. Más megközelítés szerint a szigorú formákat betartó, ugyanakkor művészien megalkotott hármasság tagolódás liturgikus formára megy vissza⁶. Nem valószínű azonban, hogy szentelés közben valakinek feltették volna az Üdvözítő Péterhez intézett kérdéseit. Sokkal valószínűbb, hogy egyszeri, személyesen Péterhez intézett, Húsvét utáni elbeszéléssel van dolgunk, amely mind felépítésében, mind stílusában jól átgondolt szerkezetet mutat. Csupán annyit mondhatunk el a megbízás szavainak háromszori ismétléséről, hogy abban megerősítést, az elhangzottak komolyságának aláhúzását találhatjuk.

De vajon mit jelent ez a Péternek szóló megbízás: Jézus bárányait legeltetni? És mi a mondanivalója János evangéliumának egészében? Első pillantásra látszik, hogy itt olyan megbízásról van szó, amely által Péter részesedik az Atyától Jézusnak adott küldetésből, ti. hogy a hívek nyájához tartozó embereket megőrizze és vezesse (vö. 6,37-40; 10,27-30; 17,6.12). A hívők nyájának képe végighúzódik az evangéliumban: az Atya Jézust, az ő egyszülött Fiát bízta meg azzal, hogy bárányait, melyek éppúgy Jézuséi, mint az övéi (vö. 10,3k; 14; 17,9k), legeltesse. Anélkül, hogy e küldetésről, hatalomról lemondana, Jézus

⁵ P. Gaechter, *Petrus und seine Zeit* (Innsbruck, 1958) 11–30. o.

⁶ G. Stählin, *ThWb IX*, 132, 194. megj.

most, amikor visszatér az Atyához, megbízza Pétert, hogy e felelőségteljes gondoskodásból vegye ki a részét. Éppen azért, hogy Jézus az övéit, az embereket megőrizhesse, átadja a pásztor feladatát Péternek. Ez az Atyától kiinduló megbízás és a benne foglalt hatalom jellemzi Péter szolgálatát, mint hivatalt, Krisztushoz való viszonyában pedig Péter Jézus földi helyettese, hogy Péter apostol lelki és pásztori szolgálatának csak e két jellemző vonását említsük, amelyek megkülönböztetik hivatalát a pusztán emberi hivatalokétól.

Péter apostol megbízását az őskeresztény hivatal-felfogás horizontján keresztül kell szemlélnünk. Nem véletlen, hogy a pásztor képe más iratokban is előfordul (Ef 4,11; Csel 20,28; 1 Pét 5,2-4): ezek a közösség vezetőit „pásztorok”-nak nevezik, akik hivatalukat „Isten egyháza”-ban (Csel 20,28), „Isten rájuk bízott nyája” körében gyakorolják, felelősséggel a „fő-pásztor”, Jézus Krisztus iránt, aki egyházát rajtuk keresztül vezeti és védi. A figyelem már ezekben az iratokban is az összes hívó közösség felé fordul, az egyház egésze felé, ahol a hivatalviselők szolgálatukat az egyes közösségek érdekében végzik. Az azonban csak a Jn 21,15-17-ben fordul elő, hogy Péter egyszemélyben kap pásztori megbízást Jézus bárányai, juhai körében. E téren tehát kiemelt hely illeti meg őt, amit a Mt 16,18k versek is hangsúlyoznak. Mivel Máté szövege külön hagyományanyagra vezethető vissza, amely a mátéi közösségből származhat és szír területre utal, különleges jelentősége van annak, hogy a jánosi közösség hasonló hagyományt őrzött meg. Hogy mindebben szerepe volt-e a földrajzi közelségnek is, ma már nehezen állapítható meg.

Témánkon túlmutatna, ha itt a péteri primátus, ill. a péteri szolgálat folytatásának, a pápaságnak kérdéskörét is tárgyalnánk, amely az egyház történelme során sokféle vita forrása, a mai ökumenikus párbeszédben pedig újra vitatott téma lett. A szentírásmagyarázat itt abban segíthet, hogy óva int elsiertett következtetések levonásától. A szöveg alapján nehezen bizonyítható az a nézet, amelyet néhány apostoli atya és számos katolikus teológus képvisel szentírásmagyarázataiban: Péter a Jn 21,15-17-ben nemcsak a hívők, hanem a többi apostol felett is pásztori hatalmat kap, mivel a szöveg különbséget tesz „bárányok” és „juhok” között. Protestáns részről viszont egyre többen elismerik, hogy Péter szolgálata valóban teljes hatalmat jelent.

Anton Kalkbrenner

JEREMIÁS PRÓFÉTA SZIMBOLIKUS NYELVEZETE

Az Ószövetségi próféta, mint Isten szócsöve

Az Ószövetség éppúgy, mint az Újszövetség, a liturgia, vagy a képzőművészet, használja a szimbólumok nyelvezetét. Az Ószövetségből mindnyájan jól ismerünk néhány szimbólumot: a szombatot vagy a körülmetélés sok más templomi jelkép (a manna, a frigyláda, az Úrnak kitett kenyerek, a hétágú gyertyatartó vagy korábban a rézkígyó stb.) mellett. Nem ezekről akarunk beszélni, és nem is arról, amit e tárgyak kifejeznek, hanem a próféták szimbolikus nyelvezetéről.

A próféta és a történeti háttér

Amikor elkezdjük olvasni a Jer 1,1-3 szakaszt, rögtön föltűnik, hogy Jeremiás meghívását történelmi keretbe ágyazza, amit nem lehet figyelmen kívül hagyni. A Közel-Kelet nagyhatalmainak politikája meghatározza Juda kicsiny királyságának sorsát: egyiptomiak, asszírok és babiloniaiak katonai erővel vonulnak föl az ún. „termékeny félhold” területén.

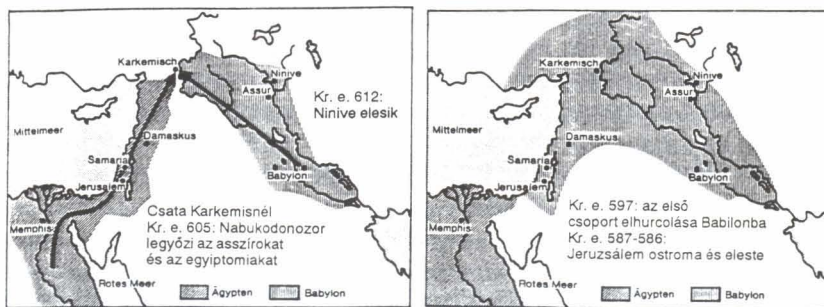
Jeremiás Kr. e. 650 körül Anatótban (Jeruzsálemtől 7 km-re északra) látja meg a napvilágot. Benjamin törzséhez tartozik, oda, ahová korábban Saul király vagy később Pál apostol. Ősi papi családból származik, amelyet talán korábban Jeruzsálemből üldöztek el. Meghívását Jozija király (Kr. e. 640-609) uralkodásának 13. esztendejében, vagyis Kr. e. 628-ban kapja, olyan király alatt, akit a próféta is nagyra tart. Küldetése Kr. e. 586-ban ér véget Cidkija uralkodásának 11. évében (vö. Jer 1,1-3) az egyiptomi száműzetéssel, ahol nyoma vész a sivatag homokjában.

A kb. 60-65 éves próféta több, mint 40 évig áll Isten szolgálatában, mint Isten szócsöve: beszél, cselekszik és jeleket visz végbe.

Döntő események Júdában

Nemcsak nagyhatalmi erők okozták a közel-keleti változást, hanem restaurációs törekvések is vezettek az állam és a vallás megújulá-

sához. Jeremiás életében a Második Törvénykönyv megtalálása (Kr. e. 622) döntő esemény volt Józija király uralkodása alatt. A király a Törvénykönyvből vezeti le követeléseit és érdekeit: egy az Isten (JHWH) - egy a szentély (Jeruzsálemben) és egy az ország (észak és dél - Izrael és Júda - újra egyesül). Dávid királyon túl a figyelem ismét Mózesre irányul, aki a Törvénykönyv tekintélyének alapja.

Babilon előnyomulása

Az asszírok uralma alóli felszabadulással, amely a kultikus szimbólumokban is jelen volt, lépésről lépésre megvalósul a templom és az áldozatbemutatás reformja. A jeruzsálemi templom központi szentélyé válik, törvényes módon itt ünneplik meg a húsvétot. Egészen Jézus idejéig Jozija reformja alapozza meg a Jeruzsálemben való zárandoklás szokását (más szentélyek jelentősége háttérbe szorul, esetenként le is rombolják azokat). Joziját halála után (609) a babiloni fogság idejéig (586) négy király követi a trónon, akik inkább ismertek arról, hogy kifelé szerencsétlen taktikával keresnek szövetségest, minthogy a belső megerősödést vagy a vallásos megújulást folytatnák. Jeremiás szemben áll velük, annak ellenére, hogy egyes királyok az éj leple alatt keresik a kapcsolatot vele és tőle kérnek tanácsot. Éppen ezért e negyed század alatt (609-586) nő meg Jeremiás prófétai feladata és egyre jobban világgossá válik, hogy Isten megbízásából a királyt és a népet kell figyelmeztetnie, intenie. Mindazt, amit megért és amit mondania, közvetítenie kell, köznapi módon, mindennapi jelek használatával fejez ki.

Jelképes cselekedetek a prófétai gyakorlatban

Jeremiás szimbolikus nyelvezetének megértéséhez most hagyjuk figyelmen kívül a lexikonokban található meghatározásokat, amelyekkel a szimbólum szót magyarázzák és menjünk le egészen a szó gyökeréig: szimbólum szavunk a görög „szümballein” igéből származik. Eredeti jelentése: összevetni, egymás mellé tenni. Két, egymáshoz illő dologról van tehát itt szó, mely együtt új egészet alkot (pl. a kettétört pénzdarab összeillesztve). Az ókorban sokszor cserepet törtek ketté, hogy ismertetőjel legyen - ez az összetartozás egyik szimbóluma volt.

Mi köze van e két tárgynak a próféta (és más próféták) szimbolikus nyelvezetéhez? A Biblia prófétái az Isten szószólói és szócsövei. Mondandójukat megerősítik, kiegészítik, kísérik és alátámasztják a cselekedetek (arckifejezések, mozdulatok, taglejtések). A szó és a tett együttese alkotják a próféták szimbolikus nyelvezetét. Így lesz egészen érthető és közvetlen az üzenet az érintettek számára. Nemcsak hallhatják az üzenetet, de a próféta nyilvános fellépése révén látják az arcjátékot és a gesztusokat is. A hetvenes évek egy amerikai felmérése szerint az emberi érintkezés és közlés, a kommunikáció 50 százalékban a test és az arc „beszédén” keresztül történik. De térjünk vissza Jeremiához (több mint 2500 évet). Álljon itt néhány példa prófétatársai életéből: *Ozeás* parázna nőt vesz el feleségül (Óz 1,2-9). Az olvasó számára az asszony hűtlensége a választott nép Istennel szembeni hűtlenségét szimbolizálja. Az egyik legősibb szimbolikus cselekedet az Ószövetségben *Illés* próféta nevéhez fűződik (1 Kir 11,29-31), amikor is Illés egy új kabátot tizenkét részre szabdal. Az érintetlen kabát itt a hatalom egységét szimbolizálja, szétdarabolása pedig ennek megosztását. A teljességet a szimbolikus szent szám, a tizenkettes fejezi ki. A tizenkét rész egész Izraelt jelenti. *Ezekiel* levágja a szakállát és a haját (Ez 5,1-4), majd nyilvánosan megsemmisíti és elégeti – mintegy szimbolizálva ezzel Jeruzsálem megsemmisülését. Az Ószövetségben még 30 hasonló szimbolikus cselekedetet találhatunk, de közülük minket csupán Jeremiás négy tette érdekel. Rajtuk keresztül szeretnénk megérteni a Biblia szimbolikus nyelvezetének lényegét.

1. Jeremiás szándékosan távol marad a nagy ünnepekről és kerüli a nyilvánosságot (Jer 16,1-13). Jeremiás nem házasodik meg, lemond az apaságról és nem vesz részt a gyászünnepeken és más ünnepe-

ken sem. Ez a lemondás szimbolikus: a nép fölött kimondott ítélet szavát cselekedeteivel erősíti meg. E jeremiási magatartásból elhamarkodott lenne a cölibátus követelményét levonni, például így: „Mivel kész volt lemondani a házasságról, szabaddá lett a magasabb hívások meghallására. Cselekedjünk hát mi is hasonlóan!” Épp fordított a helyzet: nem azért prédikálhat, mert a cölibátus mellett döntött, hanem mert az ítéletről prédikált, ezért vállalja a cölibátust, mint jelképes. Ózeás házassága sem kötelez a házassáltre. Sokkal inkább igaz az, hogy apasága és hűsége megerősíti prófétai üzenetét.

Most térjünk vissza Jeremiáshoz: a keleti férfi utód nélkül jövőtlen, élő halott. Magabazárkózása így lesz jellé, amely sokkolja kortársait. Hogyan lehet gyermek nélkül tovább élni? Hogyan hiányozhatnak az ember életéből a legalapvetőbb ünnepi szertartások (születés, házasságkötés, temetés)? Ezek még a kívülállók számára is az utolsó vallási fogódzópontok - mondanánk ma. Talán a próféta azt hiszi, hogy az Isten kivonult az élet ezen területeiről?

Jeremiás visszavonul a közösségi életből, de miért? Talán nincs helye Istennek népe életében? Az ünnepekkel vajon csak áltatja magát az ember, a változás és a megtérés pótlékai lettek?

2. Az összetört korsó (Jer 19,1-20,6). A korsó a keleti ember számára mindennapos eszköz. Nélküle nem jutna az életet jelentő vízhez, nem tárolhatná otthonában. Az összetört korsónak éppen ezért mély és sokatmondó jelentése van. És az sem mindegy, hogy hol és mikor történik mindez: a Hinnom völgyében, ahol Áház és Manassze király gyermekeket áldozott fel Molok istenségnek, s amelyet Jozija király szemétlerakóhellyé változtatott, és ahol így körös-körül szemét bűzlik.

Mágikus elképzelések jutnak eszünkbe: Babilonban vázákat törtek szét, hogy a gonosz ellen védekezzenek. Jeremiás talán Jeruzsálemet akarja megvédeni a bajtól? A cserépdarabok szerencsét hoznak! Nem! A korsó széttörése a próféta üzenetében szerencsétlenséget jelöl. A korsóval történtek az egyes ember sorsát szimbolizálják (a korsónak a mi nyelvünkben is nyaka és hasa van! Mennyire antropomorf játéka ez nyelvünknek). Jeruzsálem pedig törmelék és hulladékhalom lesz, mint Hinnom-völgy. Jeremiás cselekedete csak aláhúzza és látható jellel erősíti a szavakban megfogalmazott fenyegetést. Így az üzenet ijesztően érthető lesz.

3. Jeremiás az igával (27,1-28,17). A keleti ember számára az iga éppúgy hozzátartozik a mindennapi élethez, mint a korszó. Ha valaki igit vesz nyakába, az az igavonó állathoz teszi hasonlóvá magát – mintegy kényszerzubbonyt ölt. Az iga mindenképpen kötöttséget, szolgaságot jelent. Jeremiás inti a népet, óvakodniuk kell az ellenséges Babilontól, és mondandóját képszerűvé teszi. Ám a hamis próféta, Hananja vigasztal ott, ahol vigasztalásnak nem lenne helye.

Történelmileg nézve Jeruzsálem bízik Egyiptom segítségében, amely elmarad. Így lesz a Hananja által széttört faiga vasigává. A szimbolikus cselekedet azt sugallja, a babiloni szolgaság keményebb lesz, mint gondolták. Vajon Isten nem szereti a népet? Vagy pedagógiailag van szükség az igára, hogy a nép gonosz tetteiből, keményszi-vűségéből és az idegen istenek imádatából visszataláljon az Istenhez?

Jeremiás ismét közérthető jellel teszi hangsúlyosabbá intő szavait.

4. Jeremiás szántóföldet vásárol (32,6-15). A próféta akkor vásárol földet, amikor Jeruzsálem egy rövid időre fellélegezhet. Reménykedik még az egyiptomiak jövetelében, a babiloniak pedig egy időre felhagynak a város ostromával. Jeremiás a király börtönének foglya, mégis megveszi nagybátyjának a földjét. Azt gondolnánk, a próféta már nem tudja fölmérni teljes egészében a valóságot, vagy hogy vége a babiloni fenyegetésnek. Sokkal valószínűbb azonban a szövegösszefüggés alapján (30-33. fejezet az ún. „Vigasztalások könyve”), hogy a vásárlás pozitív jel, amely Isten töretlen hűségét és szeretetét hivatott bemutatni népe iránt. Amikor ezt a próféta meghirdeti, beszédét hatékony tettel is igazolja: akkor is van kiút, amikor körülöttünk minden összeomlani látszik, mert Isten hűséges hozzánk. A próféta nemcsak szóbeli hirdetője a kinyilatkoztatásnak, hanem éli és jelszerűen (a hallgatóság számára érthetően) át is éli annak tartalmát.

Itt van az a pont, ahol Jeremiás kapcsolódik az Újszövetség Prófétájához és isteni Küldöttéhez, a názáreti Jézushoz. Ő az ige hordozója volt, sőt azt kimondta és élte. Szava tetté vált. Amikor a szó és a cselekedet találkozik, akkor beszélünk szimbólumról. Az útmenti jelzótábla szokásos jel – utal valamire, de még nem szimbólum. Az igehirdető, aki csak beszél, olyan mint egy jelzótábla. Éppen ez az, amit nem lehet Jeremiásról elmondani. A szó és a tett igen érdekes egységet alkot életében. Ez teszi olyan érdekessé az Újszövetség szempontjából, ez hoz-

za olyan közel a názáreti Prófétához és annak sorsához, és ez az, ami miatt biztos helye van mind az iskolai, mind a felnőtt katekézisben. Jeremiás és Jézus leleplezik hamis anyagi és történelmi reményeinket. Mert egyikőjüket sem lehet csupán szótílalommal elhallgattatni. Szavukat és tettüket együtt kell kiirtanunk. Még akkor sem biztos, hogy sikerül. Megölni megölhetjük őket, de legyőznünk nem sikerül.

Jeremiást, aki óva intett a megbízhatatlan egyiptomiaktól, Egyiptomba száműzik. Visszautasítja az ajánlatot, hogy mint szabad ember Babilonba menjen és élvezze élete utolsó esztendeiben a jól megérdemelt pihenést. A sors íróniája, vagy Isten rendelése? Ki tudja felfogni, hogy Isten akkor áll hozzánk a legközelebb, ha ellenségeink között vagyunk? Vajon nem hasonlót élt át a názáreti Jézus és nyomában a zsidó és keresztény mártírok? A szó és a szenvedés a vallásos szimbólumrendszer külső formája lett.

Foglaljuk össze a prófétai jelképes cselekedetek lényeges vonását:

- a jeleket nyilvánosság előtt mutatják be (tanúk előtt, a nép előtt);
- egyszerűségük miatt mindenki számára jól érthetők (mint felszólítások is);
- ellenszegülést váltanak ki (ellenkezést vagy üldözést);
- eszközük mindennap használt tárgy vagy szokványos esemény (korsó, iga, ünnep, öröklés), amelyet kapcsolatba hoznak a kinyilatkoztatás tárgyával;
- a szimbólumokat a történelmi háttér segítségével kell értelmezni (Jeruzsálem pusztulása mintegy összehasonlítási alapul szolgál).

Azt gondolhatná valaki: Ezek a szimbólumok egyértelműek voltak, de ha ma szükség van rájuk, nem lehetséges egyszerű lemásolásuk, hiszen minden kornak megvannak a maga sajátos szimbólumai. Minden kor megteremt új jelképeit. Századunkból két szemléletes példát szeretnék említeni: az atomerőművek ellenzői tüntetésükkor koporsókat és halálfejeket visznek magukkal, a vérszomjas vezető politikusokat pedig véres vattával dobálják meg.

Az említett két példa éppoly kevésbé alkalmas a hittanórán a szemléltetésre, mint a régi, ma már érthetetlen jelképek. Csupán megvilágítják a dolgot, és felszabadítják a képzeletet. Éppen a kreativitás, az ember szükségére való odafigyelés, az idők jeleinek és a Szentírás mondanivalójának megértése hoz létre új, érthető és találó nyelvezetet.

Ki befogadóképesebb, mint a tanulni vágyó ifjúság? A vallásos jelbeszédet hol lehetne jobban megtanulni, mint a hitoktatásban, a katekézisben?

Xeravits Géza

**„ÚGY TANÍTOTT,
MINT AKINEK HATALMA VAN...”**

(Megjegyzések Mk 1,22p. egzegéziséhez)

Jelen rövid cikkünk célja felhívni a figyelmet a Szentírásban egy olyan részletre, amelyet a templomi igehirdetés során rendszerint túlságosan leegyszerűsítve magyaráznak, veszélyeztetve ezzel a tulajdonképpeni mondanivaló megértését. A problémás hely: Mk 1,22. Megtalálható a párhuzamos helyeken is: Máténál (7,22) a hegyi beszéd záróformulájaként, és Lukács is világosan utal rá (4,32). Cikkünkben Márk szövegét vesszük alapul, pusztán rögzítésének időbeli sorrendjét szem előtt tartva.

A vers szövege a következő: **„kai exeplessonto epi té didakhé autú, én gar didaskón autús hós exúsian ekhón kai úkh'hós hoi grammateis”**. A 22b. v. fordítása az UKB-ban [új katolikus bibliafordítás]: „...mert úgy tanított, mint akinek hatalma van, nem úgy, mint az írástudók.”

A kérdés: Mit állít elénk ez a mondat? Két lehetséges válasz van. Az egyik szerint ez a kijelentés, amint megannyi prédikáció is sugallja, nem több összehasonlításnál. Ezen értelmezés óriási veszélye, hogy Jézus úgy jelenik meg általa, mint egy a számtalan rabbi, törvényt magyarázó, tanító, egyszóval írástudó közül. Kétségtelen, hogy Jézus látszólag valóban hasonlított azokra a vándortanítókra, akik abban az időben járták Palesztína vidékeit. Erre az azonosításra azonban ez az epizód nem ad lehetőséget, lévén az eredeti szövegben szereplő »grammateus« elnevezés a tanítók hivatalosan intézményesült csoportját jelöli, akikkel Jézus szembenállása az ősegyház számára annyira kiélezett, hogy egy ilyen megjegyzés leírását indokolja. Amennyiben ez a szembenállás valós, annyiban igazuk van azoknak, akik ezen a szinten magyarázzák e szöveget. Végülis formailag nem mással állunk szemben, mint egy, az Ószövetségből már jól ismert, an-

titetikus parallelizmussal, azaz olyan gondolatpárhuzammal, amely úgy fejt ki hatást, hogy két eleme egymással ellentétes valóságot fejez ki. Elgondolá-sunk azonban azon alapul, hogy a mondanivaló itt lényegesen több puszt-a összehasonlításnál, és a paralleliz-mus feladata olyan dologra felhívni a figyelmet, amely az evangéliumnak el-engedhetetlenül fontos eleme.

A második, általunk kínált megoldást a fogalmi elemzés szintjén közelíthetjük meg. Itt ugyanis, véleményünk szerint, az ősegyház kifejezetten Jézus isteni mivoltát hirdeti, így a „hós exúsian ekhón” kifejezést mintegy fenségcímnek tekintjük. Induljunk ki mindjárt a szakasz vezérigéjéből: **ekpléssó**. Az Újszövetség ezt az igét 13 alkalommal használja, elég kötött jelentéssel. Csodálkozást, ámulást jelöl valamely dolog felett, mégpedig olyat, ami döbbenettel, mi több félelemmel vegyes csodálattal teli, amikor az ember magán kívül kerül, mert olyasminek lett tanúja, aminek eddig még soha. Kiváltója mindig a tanító Jézus, akinek egész tevékenységét végigkíséri ez a csodálkozás: akár gyermekként tanít a templomban (Lk 2,49), akár földi működése során, tanítványai körében (Mt 19,25p), akár megdicsőülése után, apostolán keresztül (Csel 13,12). Különösen ez utóbbi hely irányítja a figyelmünket arra, hogy a fenti ige mindig az Isten-Jézusra, a mindennaposban megnyilvánuló egészen másra utal. A szent szerző itt nem egyszerűen egy földi tanító meglepetést keltő tettének hatását írja le – ekkor feltehetően a thaumadzó igét használná – hanem a megdöbbenést, midőn az Ószövetség népe szembesül az izajási „gebúrah” [hatalom, erő] bitrokosával.

A második vizsgálendő fogalom maga a kulcsszó: az **exúsia**, illetve **exúsian ekhein** kifejezés. Az evangéliumok ennek a következő jelentésárnyalatait különböztetik meg: **1.** emberrel kapcsolatban a/ csak akkor, ha ki akarják emelni, hogy ezt felülről kapta és felelősséggel tartozik érte (pl. a kafarnaumi százados, Mt 8,9; a szolgálkra bízott hatalom, Mk 13,34; a helytartó hatal-

ma, Lk 20,20; Pilátus saját hatalmára hivatkozik, Jn 19,10), vagy akkor, ha b/ királyi ill. azzal közel egyenértékű hatalomról van szó (Heródes hatalma, Lk 23,7; a hű szolgálta jutalma: hatalom tíz város felett, Lk 19,17; Jézus megkísértése, Lk 4,6).

2. Egyéb esetekben az exúsia fogalma elválaszthatatlan Isten cselekvésétől: Ő az, aki szuverén módon adományozza azt, kizárólag egy személynek: Krisztusnak. Ebből a szempontból a legfontosabb helyek: Mt 28,18; Jn 5,27; 17,2. Jézus tehát hatalommal bír az Atya akaratából, e hatalom felett korlátlanul rendelkezik, továbbadhatja azt a tanítványainak (Mt 10,1; Jn 1,12). Ez a hatalom azonban mindenekelőtt Jézus földi küldetésének beteljesítésére irányul (Jn 10,18). Annymira elválaszthatatlan Jézus személyétől, hogy eredetere más helyen nem is történik utalás, s ugyanakkor a Mt 9,6-ban szoros egységet alkot az Emberfia fenségcímével.

Jézussal kapcsolatban az „exúsián ekhein epi tinos” kifejezés annyit jelent tehát, mint isteni erővel és szabadsággal megnyilvánulni. Olyan cselekedet, amelyben a jelenlevők számára „megfoghatóan” nyilvánosságra jut Isten jelenlétének titka.

Végül a kötőszóra (»hós«, mint) kell még kitérnünk, mely kétszer is előfordul a félévsben, más-más jelentéssel. A »grammateis« előtt hasonlító határozóként van jelen, az írástudókat hasonlítja össze Jézussal. Ugyanez megfordítva már nem érvényes, mert az exúsián ekhón előtt módhatározóként szerepel. Ez a látszólag jelentéktelen kötőszó ebben az értelemben hallatlan távlatokat ad a mondatnak, és a követő kifejezést, mint fentebb említettük a fenségcímek magasságába emeli. Ez a hós itt Jézus isteni mivoltára utal, éppúgy feltételezi ezt, mint a Dán 7,13-ban szereplő »kebar enas«-ban a »ke« előrag – ezt a LXX [Hetvenes fordítás] természetesen hós-nak fordítja.

Úgy véljük, hogy e rövid elemzésben sikerült bizonyítanunk: a Mk 1,22p nem kevesebbet tartalmaz, mint Isten titkának egy konkrét megnyilvánulását. Ezen az egzegézisben átsiklani semmiképpen sem szabad, mert elmulasztjuk egyik lehetőségét annak, hogy a szövetség szerető Istene eszméjének egy eddig kissé figyelmen kívül hagyott távlatát megismerjük.

Fény és Sötét

Van helyett a Nincs,
Igen helyett a Nem,
Létezés helyett
    Megsemmisülés,
Élet helyett Halál,
A sötét Semmi.
És nincs menekvés.
De az ördögi kör megpattan
A Végtelen Szeretet
Iszonyú hevétől,
Feltámadásod villámfénye
Széthasítja az Éjszakát:
A Halálnak vége,
Győzött az Élet!
Nem helyett Igen,
Nincs helyett Van.
Megsemmisülés helyett
Szüntelen Újjászületés.
Halálad és Feltámadásod
A szabadulás kapuját
Szélesre tárta.

[Havva]

Élő Ige
BIBLIAISKOLA
Szent Jeromos Bibliatársulat

**A MÁRK ELŐTTI
HAGYOMÁNYGYŰJTEMÉNYEK ÁTTEKINTÉSE**

A/ Alapgondolat

A Jézus halálát, feltámadását és mennybemenetelét követő negyed század a legdöntőbb időszak az egyház életében. Jézus nincs többé tanítványaival, eltávozott, rájuk bízta a megkezdett művet. Most dől el, hogy a születőben lévő mű valóban Istentől való-e. Ez a néhány év a keresztény hitigazságok egyre elmélyülő megértésének az időszaka is. Jézus tanítványai ekkor értették meg, hogy kicsoda volt Jézus (szenvedő Messiás, Isten Fia); ekkor ismerték föl, hogy őáltala mit valósított meg Isten a földön (Isten uralma, megváltás); fokozatosan megvilágosodott előttük, hogy Jézus mióta Isten (öröktől fogva); és egyre nyilvánvalóbbá vált számukra, hogy Jézus második eljövételét hosszabb időszak előzi meg. Ebben a korszakban adta az egyház első ízben tanújelét annak, hogy tud alkalmazkodni a megváltozott körülményekhez: tudja (és meri) Jézus szavait úgy továbbadni (= újrafogalmazni), hogy a hívő közösség eligazítást nyerjen saját élethelyzetében, és a tanítás mégis ugyanaz maradjon.

Sajnos ezekből a döntő évtizedekből közvetlen írásos forrásaink gyakorlatilag nincsenek. Az ötvenes évek első feléig az Újszövetségből mindössze a két Tesszalóniki levél készült el, és más Szentíráson kívüli feljegyzéseket sem ismerünk.

B/ Szentírási szövegek

Mk 12,38-40: Máskor így tanította őket: „Óvakodjatok az írástudóktól! Szívesen járnak hosszú köntösben és szeretik, ha nyilvános tereken köszöntik őket, szívesen foglalják el az első székeket a zsinagógákban és a főhelyeket a lakomákon. Fölélik az özvegyek házáat és színleg nagyokat imádkoznak. Ezért súlyosabb ítélet vár rájuk.”

Mt 4,1-11

Akkor a Lélek a pusztába vitte Jézust, hogy a sátán megkísértse. Negyven nap és negyven éjjel böjtölt, végül megéhezett.

Odalépett hozzá a kísértő és így szólt: „Ha Isten Fia vagy, mondd, hogy ezek a kövek változzanak kenyérré.” Azt felelte: „Meg van írva: Nemcsak kenyérrrel él az ember, hanem minden tanítással is, amely az Isten szájából származik.” Most a szent városba vitte a sátán, és a templom párkányára állította. „Ha Isten Fia vagy - mondta -, vesd le magad, hiszen írva van: »Parancsot adott angyalainak, a kezükön hordoznak majd, nehogy kőbe üsd a ládad.«” Jézus így válaszolt: „Az is meg van írva: Ne kísértsd Uradat, Istenedet.” Végül egy igen magas hegyre vitte a sátán, s felvonultatta szeme előtt a világ minden országát és dicsőségüket. „Ezt mind neked adom - mondta -, ha leborulva imádsz engem.” Jézus elutasította: „Távozz, sátán! Meg van írva: Uradat, Istenedet imádd, s csak neki szolgálj!”

Erre otthagyta a sátán és angyalok jöttek a szolgálátára..

Mk 1,12-13

A Lélek nyomban arra ösztönözte, hogy menjen ki a pusztába. Negyven napig kinn maradt a pusztában, közben megkísértette a sátán.

Vadállatok közt élt, de angyalok szolgáltak neki.

Lk 4,1-13

Jézus a Szentlélektől eltelve otthagyta a Jordánt, s a Lélek ösztönzésére a pusztába vonult negyven napra. Itt megkísértette a sátán. Ezekben a napokban nem evett semmit sem, de végül is megéhezett. Ekkor megszólította a sátán: „Ha Isten Fia vagy, mondd ennek a kőnek, hogy váljék kenyérré.” De Jézus ezt felelte: „Írva van, nemcsak kenyérrrel él az ember.” Erre a sátán fölvezette egy magas hegyre, és egy szempillantás alatt felvonultatta szeme előtt a földkerekség minden országát. „Minden hatalmat és dicsőséget neked adok - mondta -, mert hisz én kaptam meg és annak adom, akinek akarom. Ha leborulva hódolsz előttem, az mind a tied lesz”. Jézus elutasította: „Írva van: Uradat, Istenedet imádd és csak neki szolgálj!” Ekkor a sátán Jeruzsálembe vitte, a templom párkányára állította és így szólt: „Ha Isten Fia vagy, vesd le magad innét. Hisz írva van: angyalainak parancsolta, hogy oltalmazzanak, és: kezükön hordoznak majd, nehogy kőbe üsd a lábad”. De Jézus ezt válaszolta: „Az is írva van: Ne kísértsd Uradat, Istenedet!” Miután a sátán ezekkel a kísértésekkel hiába próbálkozott, egy időre elhagyta Jézust.

C/ Bevezetés

I. Hagyományörző igehirdetés Jézus élettörténetére vonatkozóan alig találunk valamit az evangéliumokon kívüli írásos anyagban: utolsó vacsora, 1Kor 11,23-26; színváltás, 2 Pét 1,17-18; valamint Jézusnak egy-egy mondása: Csel 20,35; 1 Tessz 4,5; 1 Kor 7,10; 9,14; 14,37.

Kr.u.	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120	130
Jézus tanít			1-2 Tessz			Jak	Jel Jn	Ignác	Szvetoniusz		
			Fil, Kol	Mk, Mt		Júd	Zsid	Plinius	Polikárp		
			Ef, Filem	Lk, Csel		1-2 Ján		Pásztor			
			1-2 Kor, 1-2 Tim	Josephus				Apologéták			
		Gal, Róm, Tit	Didakhé, Barn. lev.				Apokrifek				

Írott emlékek az első századból

Sok fontos részletet megtudhatunk erről az időszakról az Apostolok cselekedeteiből, Szt. Pál egyes leveleiből vagy az apokrifékből, de legfontosabb forrásaink mégis az egybehangzó evangéliumok (Mt, Mk, Lk), amelyek azt az igehirdetést rögzítették, mely az ősegyház első évtizedeiben formát öltött a szóbeli hagyományörzésben és igehirdetésben, amely Jézus tetteit, és szavait megőrizte számunkra.

A kereszténység első évtizedeiben az örömhír továbbadása kizárólag emlékezetből, szóban történt. Jézus nem írta le tanítását és tanítványait sem buzdította erre. Az igehirdetők Jézus szavait szabadon kezelték. A tartalmi hűség a főkövetelmény, az adatszerűség és az egyeztetés igénye csak később, fokozatosan alakul ki az írásbeliség megszületésével. (Jellemző például, hogy számtalan latin fordításváltozat helyett Szent Jeromos csak 382 és 406 között készíti el a görög szövegből az egységes latin bibliafordítást, a Vulgátát, melyhez kommentárokat is ír [382-84-ben az Újszövetséget, 391-406 között az Ószövetséget fordítja le].)

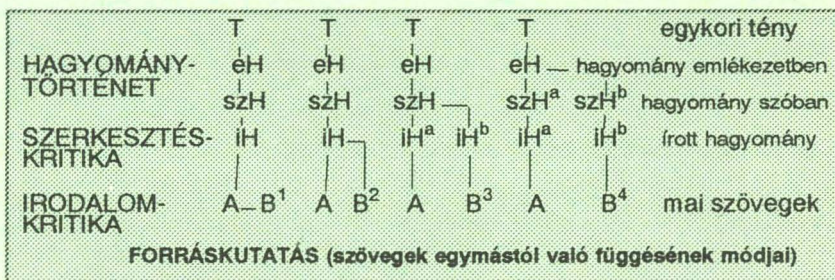
A szóbeli hagyományörző igehirdetés jellemzői:

A emlékezet a múltbeli eseményekből csak a lényeges, a fontos mozzanatokot rögzíti.

A továbbadás során csak a mondanivaló szempontjából fontos részleteket igyekeznek felidézni.

Egyszerűsége törekszik, mindig csak egy eseményről számol be, nincsenek kitérők vagy bonyolult gondolatmenetek, mindegyik történet önmagában zárt, kerek egységet alkot.

A szóbeli hagyományörző igehirdetés mellett fokozatosan megszülettek bizonyos írásos anyagok is, melyeknek létéről az egyházatyák írásaiból értesül-

lünk, de amelyeknek felderítésében a forráskutatás is segítségünkre siet.

Az egyházatyák írásai alapján és a forráskutatás irodalomkritikai módszereinek segítségével bizonyosra vehető, hogy létezett egy görög nyelvű, Jézus mondásait tartalmazó gyűjtemény (Logion-forrás), ezenkívül egy Példázat-gyűjtemény, egy ún. Szinoptikus apokalipszis-forrás, és a Szenvedéstörténet.

Az evangélista később egységes művé szerkesztette a különböző (szóbeli és írásbeli) forrásokból rendelkezésére álló szövegeket, és ma már csak ezek a kész írások (=az evangéliumok) állnak rendelkezésünkre. *Vajon vissza lehet-e keresni az egyes ránk maradt szövegekből az eredeti források szövegét?*

a/ *Máténál, Lukácsnál* viszonylag könnyen rátalálunk a korábbi szövegek nagy részére, mert ők már sok írott forrást használtak:

1. Megtaláljuk bennük a Márktól átvett szövegeket.

2. Minden valószínűség szerint egy másik közös forrást is használtak, az ún. Logion-forrást, melynek szövegét a kutatók utólag, a két evangélium szövegét összehasonlítva, visszakereséses módszerrel állították össze.

b/ De vajon mi a helyzet *Márknál*, a legelső evangéliumnál, ahol semmi ilyen írott, kapaszkodót jelentő összehasonlítási anyag nem áll rendelkezésünkre? Ha figyelmesen olvassuk Márk evangéliumát, észrevesszük, hogy szövege korántsem olyan egységes, mint ahogy azt az előzőekben állítottuk. Ez az egyenlenség siet segítségünkre a szövegek eredetével kapcsolatban. A következő rétegeket fedezhetjük fel:

1. Az egymást követő mondásokat egy-egy azonos szó fűzi, kapcsolja egymáshoz (akkor is, ha tartalmi összefüggés nincs köztük). Ez az eljárási jellegzetes ismertetőjegy a szóbeli áthagyományozásnak: egy bizonyos »kulcsszó« szolgált az emlékezet támaszául. Hogy mennyire érvényesült ez a módszer, azt az össze nem illő szövegek egymás mellé kerülése bizonyítja a legjobban:

Mk 4,21-22 + Mk 4,22-23 / kulcsszó: REJT:/

Mk 4,24 + Mk 4,25 /kulcsszó: AD/
 Mk 13,28-30.32 + Mk 13,31 /kulcsszó: MÚLIK/

2. Tartalmi összefüggés nélküli szövegek kerülnek egymás mellé, nincs kulcsszó sem, amely összekapcsolná őket. Ezek valószínűleg töredékek és csak a leíráskor kerültek össze.

Mk 2,18-20 + Mk 2,21-22
 Mk 8,34-37 + Mk 8,38-9,1

3. Komplikált, köztételt, kitérőt tartalmazó szövegek, melyek eltérnek a megszokott egyszerű (kérdés-válasz, beteg-gyógyítás, egy személy vagy csoport + Jézus) szerkezettől. A komplikáltság, a bonyolultság egyértelműen arra utal, hogy a történet ebben a formájában már írásban született.

A felsorolt egyenetlenségekből azt látjuk, hogy Márk a rendelkezésére álló szövegeket nem alakította, formálta egységes stílusúvá (ahogy ezt Máténál és Lukácsnál megfigyelhetjük), hanem a szövegeket változtatás nélkül használta fel, illesztette egymáshoz. Megállapíthatjuk Márk evangéliumáról, hogy

- az a görög köznyelv, a kojné, amelyen írt, meglehetősen primitív;
- az evangélium irodalmi szempontból, mint írásmű, nincs megírva;
- következképpen a jól megírt, fordulatos részek, szinte bizonyos, hogy átvett szövegek, nem tőle származnak.

II. Apokrif irat – *Jézus Krisztus mindenek felett dicsőséges anyjának, a Szent Istenszülő Máriának születése* (Jakab protoevangéliuma, részlet):

»És íme az Úr anygala megállt előtte és így szólt hozzá: »Anna, Anna! Az Úr meghallgatta könyörgéseidet, fogansz majd és szülni fogsz és beszélni fognak majd magvadról az egész földkerekségen.« Mire Anna így válaszolt: »Ahogyan él az Úr, az én Istenem, hogyha én szülni fogok akár férfi-, akár asszonynevből valót, ajándéku ajánlom fel én őt az Úrnak, az én Istenemnek, és legyen az ő szolgálója életének minden napján.«

III. A Logion-forrás körülbelül Krisztus után 40 és 70 között keletkezett. Nem tartalmazza sem a Gyermekségtörténetet, sem a Szenvedéstörténetet. Teológiai mondanivalója körülbelül így foglalható össze: Jézus az Emberfia, vele megkezdődött a királyi uralom; Közele a végítélet, a végidő és Krisztus második eljövetele, aki követőtől éberséget és állandó készenlétet követel.

A Máté és Lukács evangélium összehasonlításából adódó azonos szövegekből rekonstruált Logion-forrásnál a szerkesztés tekintetében általában inkább Lukácsot, a szóhasználat tekintetében inkább Mátét szokták követni, akinek aramizmusokat hordozó szövege közelebb állhat az eredetihez.

A Logion-forrás

- Lk 3,3b-6 - Mt 3,1-3
 Lk 3,7-9,16-17 - Mt 3,7-12
 Lk 3,21-22 - Mt 3,13,16-17
 Lk 4,1-13 - Mt 4,1-11
 Lk 4,14-15 - Mt 4,12-13,23
 Lk 6,12-13,17 - Mt 10,1; 4,25; 5,1
 Lk 6,20-23 - Mt 5,2-12
 Lk 6,24-26 - Mt -
 Lk 6,27-28 - Mt 5,44
 Lk 6,29-30 - Mt 5,39-42
 Lk 6,31 - Mt 7,12
 Lk 6,32-34 - Mt 5,46-47
 Lk 6,35 - Mt 5,45
 Lk 6,36 - Mt 5,48
 Lk 6,37-38 - Mt 7,1-2
 Lk 6,39-40 - Mt 15,14; 10,24-25
 Lk 6,41-42 - Mt 7,3-5
 Lk 6,43-45 - Mt 7,16,18; 12,33-35
 Lk 6,46-49 - Mt 7,21,24-27
 Lk 7,1-10 - Mt 7,28; 8,5-13
 Lk 7,18-23 - Mt 11,2-6
 Lk 7,24-28 - Mt 11,7-11
 Lk 7,29-30 - Mt 21,32
 Lk 7,31-35 - Mt 11,16-19
 Lk 9,57-60 - Mt 8,19-22
 Lk 9,61-62 - Mt -
 Lk 10,1-3 - Mt 9,37-38; 10,5-6,16
 Lk 10,4-12 - Mt 10,7-15
 Lk 10,13-15 - Mt 11,21-23
 Lk 10,16 - Mt 10,40
 Lk 10,21-22 - Mt 11,25-27
 Lk 10,23-24 - Mt 13,16-17
 Lk 11,1-4 - Mt 6,9-13
 Lk 11,5-8 - Mt -
 Lk 11,9-10 - Mt 7,7-8
 Lk 11,11-13 - Mt 7,9-11
 Lk 11,14-20 - Mt 12,22-28
 Lk 11,21-22 - Mt 12,29
 Lk 11,23 - Mt 12,30
 Lk 11,24-26 - Mt 12,43-45
 Lk 11,29-32 - Mt 12,38-42
 Lk 11,33 - Mt 5,15
 Lk 11,34-36 - Mt 6,22-23
 Lk 11,37-41 - Mt 23,25-26
 Lk 11,42 - Mt 23,23
 Lk 11,43 - Mt 23,6-7
 Lk 11,44 - Mt 23,27
 Lk 11,45-46 - Mt 23,4
 Lk 11,47-48 - Mt 23,29-31
 Lk 11,49-51 - Mt 23,34-36
 Lk 11,52 - Mt 23,13
 Lk 12,1-3 - Mt 10,26-27
 Lk 12,4-7 - Mt 10,28-31
 Lk 12,8-9 - Mt 10,32-33
 Lk 12,10 - Mt 12,32
 Lk 12,11-12 - Mt 10,19
 Lk - - Mt 10,23
 Lk 12,22-23 - Mt 6,25
 Lk 12,24 - Mt 6,26
 Lk 12,25-26 - Mt 6,27-28
 Lk 12,27-28 - Mt 6,29-30
 Lk 12,29-31 - Mt 6,31-33
 Lk 12,32 - Mt 6,34
 Lk 12,33-34 - Mt 6,19-21
 Lk 12,35-38 - Mt -
 Lk 12,39-40 - Mt 24,43-44
 Lk 12,41-46 - Mt 24,45-51
 Lk 12,47 - Mt -
 Lk 12,49-50 - Mt -
 Lk 12,51-53 - Mt 10,34-36
 Lk 12,54-56 - Mt 16,2-3
 Lk 12,57-59 - Mt 5,25-26
 Lk 13,18-21 - Mt 13,31-33
 Lk 13,23-24 - Mt 7,13-14
 Lk 13,25-27 - Mt 7,22-23
 Lk 13,28-29 - Mt 8,11-12
 Lk 13,30 - Mt 20,16
 Lk 13,34-35 - Mt 23,37-39
 Lk 14,2-5 - Mt 12,10-12
 Lk 14,11 - Mt 23,12
 Lk 14,15-24 - Mt 22,1-7
 Lk 14,25-27,33 - Mt 10,37-38
 Lk 14,34-35 - Mt 5,13
 Lk 15,3-7 - Mt 18,12-13
 Lk 15,8-10 - Mt -
 Lk 16,8-12 - Mt -
 Lk 16,13 - Mt 6,24
 Lk 16,14-15 - Mt -
 Lk 16,16 - Mt 11,12-13
 Lk 16,17 - Mt 5,18
 Lk 16,18 - Mt 5,32
 Lk - - Mt 5,19
 Lk 17,1-2 - Mt 18,6-7
 Lk 17,3-4 - Mt 18,15,21-22
 Lk 17,5-6 - Mt 17,19-20
 Lk 17,7-10 - Mt -
 Lk 17,20-21 - Mt -
 Lk 17,22-24 - Mt 24,26-27
 Lk 16,26-30 - Mt 24,37-39
 Lk 17,31-32 - Mt 24,17-18
 Lk 17,33 - Mt 10,39
 Lk 17,34-36 - Mt 24,40-41
 Lk 17,37 - Mt 24,28
 Lk 19,11-26 - Mt 25,14-18,29
 Lk 22,28-30 - Mt 19,28

IV. Énekszöveg: Gárdonyi Géza: **Írás a Bibliára**

Ez a könyv a könyvek könyve,
Szegény ember drágagyöngye,
Égi harmat lankadtaknak,
Világosság földi vaknak.
Bölcsességnek arany útja:
Boldog aki reátalál!
Szomjas lelkek forráskútja,
Hol pohárral Krisztusunk áll.

Ez a könyv az örök törvény.
Királyon lánc, rabon napfény.
Tévelygőnek hívó harang,
Roskadónak testvéri hang.

Elhagyottnak galambbúgás,
Viharvertnek az ereszet,
Haldoklónak angyalságás:
»Ne félj, fogd meg a kezemet...«

Minden fakul, minden romlik,
Márványvár is összeomlik.
Bíborlepek ronggyá mállnak,
Dicsőségek füstbe szállnak.
Csak ez a könyv nem tér porba,
Mintha volna élő lelke...
Ez a könyv a Mózes bokra:
Isten szíve dobog benne!

D/ Óravázlat

Feladat 1. Énektanulás: Gárdonyi Géza: Írás a Bibliára - énekszöveget ld. fent (az »Édes Jézus, neked élek« ének dallamára jól énekelhető, a 6. 8. 14. 16. sorban néhány szótagnyi változtatással)

2. Az evangéliumok előzményei, ld. Bevezetés I.

3. A folyamat a szóbeli hagyományőrzésben kétirányú: a/ egyfelől egy leegyszerűsítő, formává tömörítő tendencia érvényesül

b/ másfelől egy kiszínező, teológiaiilag újra fogalmazó tendencia érvényesül.

A feladat a kétféle tendencia kipróbálására csoportos játékkal:

a/ feladat: Öt vállalkozó játékost kiküldünk a teremből, ahová egyenként térhetnek vissza. Az elsőnek felolvassuk a Bevezetés II-ben található apokrif szöveget. A következő bejövőnek ő mondja el emlékezetből, majd ez a harmadiknak, az a negyediknek, s az végül az ötödik játékosnak. Ezt az utolsót

Módszer

Szöveg a kézben, hallás után

A vezető előadása, jegyzetelés

Csoportos játék, kiértékelés

Eszközök, időbeosztás
énekszöveg
10 perc

jegyzetfüzet, ceruza, 15 p.

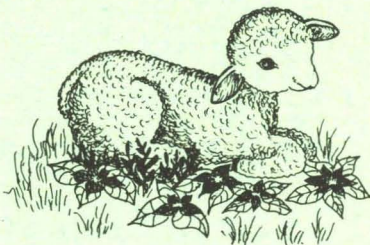
tábla, kréta
20 perc

az óravezető felírja a táblára (vagy egy nagy csomagolópapírra), és mellé helyezi az eredeti szöveget. Jól láthatóvá válik, hogy ilyen rövid idő alatt, ilyen kevés ember továbbadásában is mennyire megváltozik a szöveg. Érdemes kiértékelni olyan szempontból, hogy mennyire csiszolódott le a továbbadás során csak a leglényegesebb pontokat megőrizve vagy mennyire csúszott ki és vesztette el az eredeti értelmét.

b/ feladat: A Márk 12,38-40 idézetet szóban vagy írásban újrafogalmazni úgy, hogy több részletre is kitérjen, próbáljuk kiszínezni az elég szűkszavú történetet.

4. Mindhárom szinoptikusnál egyaránt szerepel Jézus megkísértésének története. Szövegösszehasonlító módszerrel keressük meg azt a közös forrást, melyből Máté és Lukács merítette anyagát, az ún. Logion-forrást.

5. Befejező ének és ima

Kiscsoportos munka, csoportos összegzés

szentírási szöveg mindenkinek kézben, papír, ceruza
25 perc

Kiscsoportos munka, csoportos összegzés

Szentírási szövegek megfelelően egymásmellé helyezetten leírva mindenkinek kézben, 45 perc

Közös hálaadó ének, ima

énekszöveg
5 perc

A Szent Jeromos Bibliatársulat budapesti Központjában „Élő Ige” címmel bibliaiskola működik hitoktatók és érdeklődők részvételével. Az órákat - a nyári szünet kivételével - minden hónap első hétfőjén du. 5-7-ig tartjuk. A kidolgozott anyagot folyamatosan közreadjuk a Jeromos füzetek állandó mellékleteként. Jelen füzetünk az ötödik óra anyagát tartalmazza.

A sorozatot szeretettel ajánljuk füzetünk Olvasóinak figyelmébe, abban a reményben, hogy sok aktív lelkipásztor és hitoktató számára segítséget fog jelenteni.

Budapest, 1994. március.

Szeretettel: Gelley Anna, Pantó Eszter, Vágvölgyi Éva
óravezetők; Tarjányi Béla szakmai vezető

Tarjányi Béla

Szövegösszehasonlító módszer

A szövegösszehasonlítás. Ha egy eseményről többen tudósítanak, akkor a tudósítások összehasonlítása során

**azonosságokat és
különbségeket**

lehet találni. A **különbségek** lehetnek

változatok (ugyanazt mondja másként),

eltérések¹ (mást mond),

kiegészítések (többet mond) és

elhagyások (valamit nem mond).

A különbségek oka sokféle lehet: pl. az elbeszélő mást figyelt meg, másként emlékszik, mást tart fontosnak vagy mást akar közölni ill. mást akar elérni az elbeszéléssel.

A szövegösszehasonlító módszer alkalmazása során *nem az eseményt akarjuk rekonstruálni*, és nem célunk eldönteni azt sem, hogy melyik beszámoló a „hitelesebb”. (Ha szükséges, ezt majd elvégzi a bibliatudomány a maga történet-kritikai módszereivel.) A szent írók ugyanis mindazzal, amit leírtak, *tanítani akarnak*. Amikor tehát a szövegeket összehasonlítjuk, a különböző szerzők közös ill. egyéni mondanivalóját (tanítását) tárhatjuk fel.

Az összehasonlító módszerrel vagy az azonosságokat, vagy a különbségeket, vagy pedig mindkettőt tanulmányozzuk. Az azonosságok vizsgálata fényt derít a különböző szerzők közös, egyetemes mondanivalójára; a különbségek tanulmányozása során pedig megismerhetjük az egyes szerzők sajátos, egyéni gondolatait, személyes tanító-nevelő célját.

¹ Az „ellentmondás”, „betoldás”, „téved” szavakat ajánlatos kerülni szentírásmagyarázataink során.

A szövegösszehasonlító módszer alkalmazása szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a leírt esemény megtörtént-e, vagy elgondolt elbeszélés (pl. Jézus csodái – Jézus példabeszédei). Hiszen az azonosságok és az eltérések mindkét esetben ugyanarról tanúskodnak: a szerzők közös ill. egyéni mondanivalójáról.

A szövegösszehasonlítás menete

A/ változat: *az azonosságok tanulmányozása*

1. A megfelelő szöveg kiválasztása
2. Az azonos szövegrészek kiemelése (pl. aláhúzással)
3. A közös szöveg mondanivalójának meghatározása

B/ változat: *a különbségek tanulmányozása*

1. A megfelelő szöveg kiválasztása
2. – A különbségek kiemelése (pl. aláhúzás zölddel)
– másik szerzőnél nem szereplő szövegek kiemelése (pl. piros)
– a kihagyott szövegek számbavétele (pl. késsel beszúrni)
3. A különbségek értékelése (szerzőnként)
(változatok:) Miért fogalmaz így a szerző? Mit akar tanítani?
(eltérések:) Miért ezt írja a szerző? Mit akar ezzel mondani?
(kiegészítések:) Miért közli ezt a szerző? Miért tartja fontosnak?
Mit akar ezzel mondani (tanítani)?
(elhagyások:) Miért nem tartja ezt fontosnak a szerző?
Miért hallgat erről?
4. Az egyes szerzők sajátos mondanivalójának meghatározása, összevetése

Gyakorlati tanácsok

1. A szöveg kiválasztása – A módszer alkalmazását érdemes olyan evangéliumi történetekkel ill. példabeszédekkel kezdeni, amelyek három, esetleg négy evangéliumban is szerepelnek. Azok a szövegek jöhetnek számításba, amelyek a legjobb tudásunk szerint azonos eseményről számolnak be, ill. azonos példabeszédet, Jézus-mondást tartalmaznak.

– Kellő gyakorlat után egyéb szövegeket is feldolgozhatunk ezzel a módszerrel, pl. az Újszövetségben szereplő ószövetségi idézeteket (ószövetségi szöveg – idézet az Újszövetségben), vagy az Újszövetségben felidézett ószövetségi eseményt (pl. 1Kir 21,2-7 – Mk 2,25-26), sőt bizonyos témaköröket is (pl. Pál és a többi apostol kapcsolata, a „páli evangélium” eredete, stb., ld. a Gal és a Csel megfelelő részei).

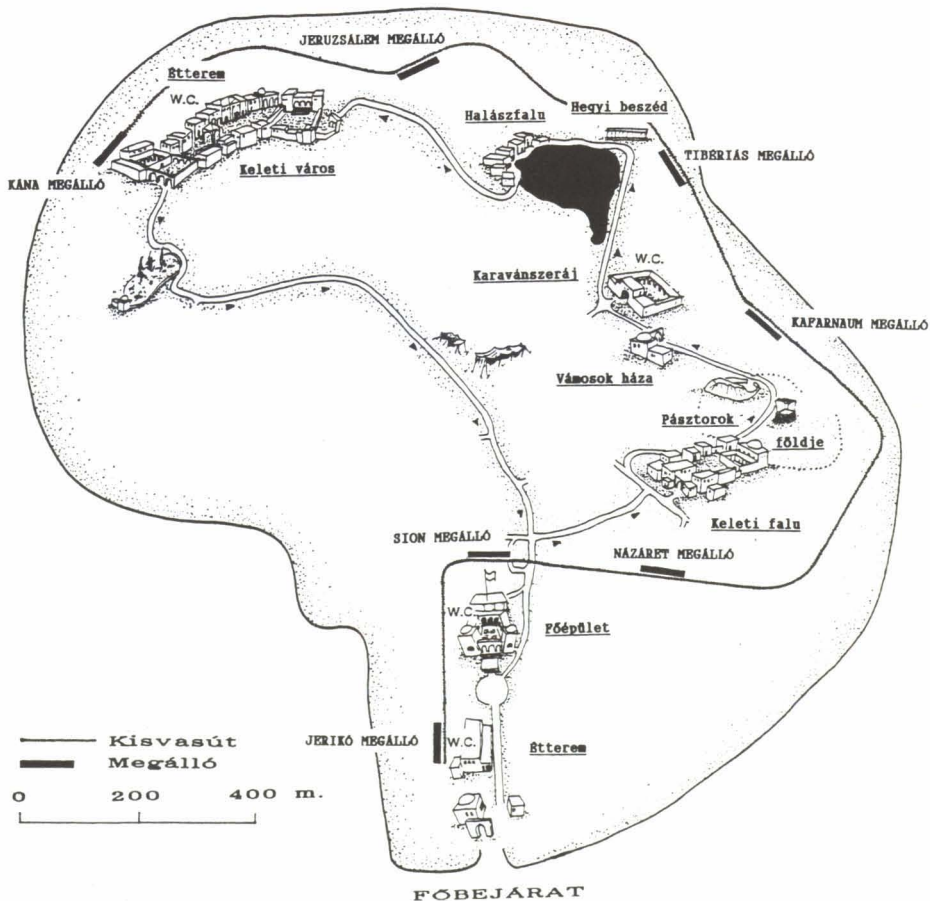
2. *Felkészülés* – A vezető előzetesen *tanulmányozza át* a tárgyalt szövegeket (pl. egy kommentár segítségével); a közös munka megkezdése előtt röviden ismertesse a (feltehetően) legkorábbi változat alapvető mondanivalóját és formai sajátosságait (pl. szinoptikus történetnél a márki változatot). Ha a szöveg megkívánja, a formák terén általános eligazítást is kell adnia (pl. példabeszédek esetében).

– A vezető előre *dolgozza fel* a módszerrel a kiválasztott szövegeket, hogy a csoportmunka eredményét saját megállapításával összevetve értékelhesse.

3. *Megjegyzések* – A módszer (A/változat) alkalmas a *formák* (irodalmi ill. közlésformák) tanulmányozására is (ld. meghívástörténet). Ez esetben elsősorban a nem azonos események hasonló leírásait vetjük össze.

– Mint minden más módszernél, itt is tudatában kell lennünk, hogy *megállapításaink csak feltételesek* lehetnek mindaddig, amíg nem az eredeti (görög, héber) szövegeket vesszük alapul. Ezt a problémát részben kiküszöbölhetjük azáltal, hogy több, különböző fordítás szövegét is fegyelembe vesszük.

**Szabadtéri Szentföld Múzeum
Hollandia, Nijmegen**

Rajkai István**A VILÁG BIBLIAMÚZEUMAI 1.**

Új sorozatunkban képzeletbeli utazásra szeretnénk meghívni olvasóinkat a Föld körül. Kalandozásunk során (a teljesség igénye nélkül) sorra látogatjuk a keresztény és a zsidó világ jelentős bibliamúzeumait. *Barangolásunkat jelen számunkban egy katolikus múzeum bemutatásával kezdjük. Ha valaki nyári szabadsága alatt Hollandiába utazik, és érdeklődik a Szentírás világa iránt, annak feltétlenül ajánljuk megtekintésre az alábbi múzeumot.*

Hollandia: »Szabadtéri Szentföld Múzeum«

A német határtól nem messze fekszik Nijmegen városkája. Itt található az a szabadtéri múzeum, amely a Bibliát olvasó ember számára hozza közelebb a Szentföld hangulatát. A múzeum megtekintése után jobban megértjük azokat a keleti embereket, akik a Szentírást sorról sorra áthagyományozták, majd papírra vetették, de azokat is, akik elsőként hallgatták a Biblia szavait.

A múzeum viszonylag nagy területen fekszik. A múzeum mozgássérült és idős látogatók számára – de a gyerekek nagy öröme is – kisvasutat üzemeltet, amelynek állomásait a legfontosabb épületek mellett alakították ki (ld. térkép szemben).

A szép környezet mellett két étterem és egy gyermekjátsszótér várja az ide látogatókat azzal a céllal, hogy a múzeumban eltöltött néhány órát kellemes körülmények között tölthessék el. A múzeum boltjában sokféle Szentfölddel kapcsolatos tárgyat lehet vásárolni, és e témában a könyvválaszték is igen gazdag. A múzeum március 20-tól november 2-ig tart nyitva 9-17.30-ig. Címük: NL-6564 BL H. Landstichting, Profetenlaan 2.

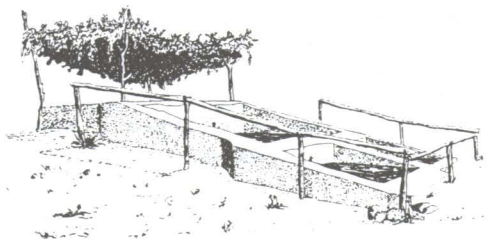
A múzeum rövid története A szabadtéri múzeum alapjait A. Suys (1870-1941) lelkész rakta le, aki eredetileg hatalmas templomot szeretett volna építtetni Jézus Szentséges Szíve tiszteletére. A templom körül a Szentföld néhány szent helyének mását akarta felépíteni, hogy az idezarándokló hívek megérezhessenek valamit a Biblia légköréből. A tervezett bazilika építése azonban már a bejáratí rész elkészülte után félbeszakadt, és azóta sem fejezték be. Ma ez a múzeum főépülete. A zarándokhelyeket viszont sikerült kialakítani: 1916 és 1918 között felépült a »keleti falu«, két évvel később a Golgota, 1923-ban a »keleti karavánszeráj«, majd 30-as években a zsinagóga, Pilátus palotája és a Szinédrium épülete is elkészült.

A múzeum rövid leírása A főbejárat után az étterem mellett elhaladva a múzeum **központi épületébe** jutunk. Az eredeti elképzelés szerint itt állt volna a bazilika, de ennek csak egy része készült el. Ez ad otthont ma a Biblia történetét

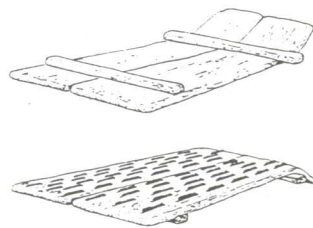
bemutató kiállításnak. Szemléletes ábrák és képek mutatják be egy-egy bibliai történet keletkezését annak írásbefoglalásáig. Rendszeres diavetítéssel mélyítik el a kiállított tárgyak adta ismeretét. Tetszetős modellek, makettek és régészeti leletek egész sora gondoskodik idősebbek és fiatalabbak számára érdekes látnivalóról. A kiállítás érdekes színfoltja a *Jézus korabeli Jeruzsálem makettje*, mely régészeti kutatások és korabeli leírások figyelembevételével készült.

A főépületet elhagyva a szabadtéri múzeum első állomása: **a keleti falu** (ld. térkép). A múzeum e része azt mutatja be, milyen körülmények között éltek az emberek a bibliai időkben. A falu mai palesztín falucska, El Hosszon mintájára épült fel. Persze nem lehetett mindenütt a keleti példát követni, az építés során néha alkalmazkodni is kellett a holland körülményekhez. Keleten a házak egyik fontos építőanyaga az agyag. Hollandiában ez veszélyes lenne, hiszen az igen nedves időjárás hamar tönkretenné. Az építész így csak a természetes mészkövet használhatta fel a házak alapanyagául. A belső tér kialakításánál viszont már pontosan követte a mintát. Kutat és zsinagógát is találhatunk a faluban. A szabálytalan lépcsőfokok éppúgy hozzátartoznak a falu hangulatához, mint a fal, amely a házakat körülveszi. Külső megjelenésében a falu képe a századelőt idézi, mégis – és ezt régészeti kutatásaink is megrövidítik – alig van különbség a mai és a kétezer évvel ezelőtti keleti falu képe között.

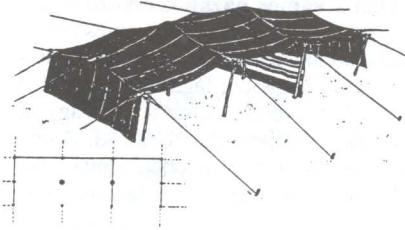
A házak tetejét Keleten gyakran agyaggal kevert szalmával vagy náddal fedték be. Így a tető hamar kibontható és könnyű a javítása is. Keleten az emberek a nyári éjszakákat szívesen töltik el a tetőn az ún. lombátor alatt. A házak belső kialakítása szinte mindenütt hasonló: a négyszögletes alapterületet kisebb részekre osztották föl. A ház lakói többnyire az első részben tartózkodtak. Itt tárolták a legszükségesebb edényeket is: a víz, az olaj és a magvas termények befogadására alkalmas korsókat, a fazekakat és a serpenyőt. Néhány lépcső vezetett le a hátsó részhez, amelyet istállóként a háziállatok számára alakítottak ki. A ház belső udvara igen fontos szerepet töltött be. Ide építették a kemencét, és gyakran álltak itt ciszternák is, hogy felfogják az esővizet.

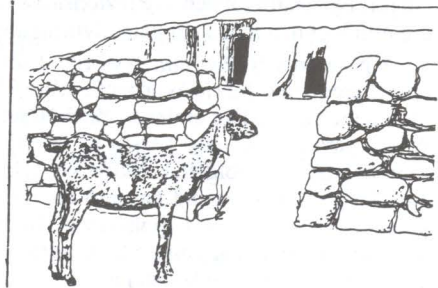
olajprés

cséplőszán

beduin lakósátor

Pásztorok Földje (Betlehem)

A falvakban rendszerint különböző iparágak mesterei is laktak. A vízkereskedő a len megmunkálásában is tevékeny szerepet vállalt. A fazekasok és az ácsok szinte minden faluban nélkülözhetetlenek voltak.

A falu északi oldalán egy háromrészes szőlőprés is látható. A szüreti termést a felső medencébe öntötték, ahol mezítláb, taposással sajtolták ki a szőlőszemekből a levet. Így került az a középső medencébe, ahonnan egy szűk nyíláson keresztül csak a tiszta must folyhatott tovább a legalsó medencébe. A szőlőpréstől nem messze olajprés is található. A prés eredetije Palesztinában került napvilágra. Az olaj igen fontos szerepet töltött be a keleti emberek életében: az ételek készítéséhez, a mécsesbe világításhoz, a szappanhoz alapanyagként használták fel. Az olívaolajat az olajfák terméséből nyerték. Az olajbogyókból a nedvet kőedényekben súlyos kövekkel sajtolták ki. Az így kapott kásás pépet zsákba töltötték, amelyből már tiszta, első osztályú olaj csepegett ki, amíg nehéz gerendával nyomkodták a zsákot.

A faluból kiérve az út a **pásztorok földje** mellett halad tovább. A Biblia világából nem hiányozhat a pásztor, a nyáj juhokkal és bárányokkal. A szőlőskert képe mellett ez az, amely az ószövetségi próféták jóvendöléseiben és Jézus példabeszédeiben egyaránt gyakori. – A kőből emelt őrtornyot a Szentföld hasonló építményeinek mintájára készítették el. Innen a pásztor jól megfigyelhette nyájának mozgását. Éjszaka pedig nyugvóhelyként is szolgált. A torony elé gyakran húztak fel kör alakban kövekből méteres falat, amelynek tetejére faágakat és apró köveket helyeztek. Éjszakára ide terelték be az állatokat. Mivel az akolnak csak egy bejárata volt, amelyet este elzártak, a falon keresztül nehezebben juthatott be idegen, hiszen az ágak ezt megakadályozták. Ha mégis sikerült, megkísérelték ezt, az apró kövek zaja elárulta a tisztességtelen behatolás szándékát.

Az akol nem feltétlenül épült a mesterségesen felhúzott torony köré. A mész-kőhegyek között ugyanis sok helyen találtak a pásztorok kiálló sziklát vagy bar-

langot. Éjszakára többen is e biztonságos helyre tereltek be a nyájukat. Reggel pedig mindegyik a maga hangján hívta állatait, amit a nyáj juhai jól ismertek.

A pásztorok földjét elhagyva rövid séta után a **vámos házához** érkezünk. Az épület eredetileg Mária és József názáreti házaként épült. Egyes tárgyak és feliratok még erre az időre emlékeztetnek. Csak később alakították át a vámos házává. A falu paraszti házáihoz képest ez az épület sokkal nagyobb: tágasabb és világosabb helyiségek szolgálták lakója kényelmét. Főleg a részletek, az ablak vagy az ajtó az, amit a Szentföld hasonló építményeinek mintájára alakítottak ki. A ház központi szobája fölött kupola is van. Nem bizonyítható, hogy a tehetősebb emberek hasonló építettek volna házukra Jézus idejében. Valószínűbbnek látszik, hogy ez inkább csak a korai bizánci időkben jött divatba.

Az egyik szobát a vámos hivatali helyiségének rendezték be. A vámszedők a Szentírás különböző helyein tűnnek fel. Az a feladatuk, hogy a tartományok határain, a hidaknál vagy a városok bejáratainál a vámot beszedjék. A pénz jelentős részét a rómaiaknak kellett átadniuk. Ami pedig megmaradt, az a saját vagyontukat gyarapította. A nagyobb bevétel reményében a vám összegét sokszor önkényesen állapították meg. A vámosokat, akik között szép számmal voltak zsidó származásúak is, azért is igen gyűlölték, mert munkájukat szombaton sem hagyták abba, és így megsértették a Törvényt. Többek között ezért is számítottak bűnösöknek.

Az út következő állomása a **keleti karavánszeráj**. A vendégfogadó jól szemlélteti, hogyan tölthették el éjszakáikat az utazók az ősi Palesztínában. A fogadó épülete jordániai minta szerint készült. Biztonsági okok miatt Keleten az emberek nagyobb csoportokban utaztak. A magányos utazók is igyekeztek karavánokhoz csatlakozni. Éjszakára rakományukkal és állataikkal a sok helyen található vendégfogadók egyikét keresték fel, ahol a rablóktól és útonállóktól védelmet, fejük fölé tetőt találhattak. Az emeleti szobák »egyágvas luxusát« csak a legvagyonosabb utasok tudták megfizetni. A szobák mellett a nagyobb helyiségek raktárként szolgáltak, mivel gyakran megesett, hogy egyes karavánok áruit más karavánok vitték innen tovább.

A vendégfogadó belső udvara a többi utas és az állatok éjszakai pihenését szolgálta. A földszinti épület kisebb szobáiban, az ún. »közös hálótermekben« padokon aludtak az emberek. Többségük mégis félig-meddig a szabadban, az udvaron, az állatok mellett, az oszlopcsarnok tetejének védelme alatt töltötte az éjszakát. A fal különböző helyein a bemélyedések olajlámpások helyéül szolgáltak. Az esti órákban és éjszaka ezek világítottak. Mivel egész éjszaka égtek, többször is utántöltötték bennük az olajat. A karavánszerájok önkiszolgáló rendszerrel működtek. Az udvar közepén szinte mindenütt volt kút, ahonnan vizet lehetett meríteni. A kút mellett itató állt az állatoknak. A nyári hűvös éjszakákra sokan hűzödtek a tetőn található lombsátor alá.

Folytatjuk.

I N N E N - O N N A N

1. 25 éves a Katolikus Bibliaszövetség

1994. április 6-án ünnepli a Katolikus Bibliaszövetség születésének negyedszázados évfordulóját.

A Katolikus Bibliaszövetség több új taggal is gyarapodott az elmúlt évben. Többek között az Egyesült Kínai Katolikus Bibliatársulattal, amelyet Taiwanban alapítottak. A kínai katolikus Bibliatársulatok központi szerve feladatának tekinti, hogy az egész világon minden kínait segítsen a bibliaapostoli munkájában, elősegítse és ápolja a Biblia lelkiségének megélését.

2. A bibliafordítások nehézségei

Az *Új Ember* idei január 30-i számában olvashattunk a magyar *Czimmernann István* jezsuita atyáról, aki 1886-tól 8 évig misszionáriusként működött a Zambézi folyó mentén, és ott szenvedett vértanúhalált 45 éves korában. Irodalmivá és több törzs közös kincsevé tette a *nyungwe* nyelvet, amikor e nyelvre lefordította az Újszövetséget. Ebben egyes elvont fogalmak jelzésére 41 magyar szót is alkalmazott.

A „*Bulletin Dei Verbum*” 1993/4. számában Francois Ponchaud atya azokról a nehézségekről ír, amelyeket az Újszövetség nemrégén elkészült *khmer* nyelvű fordítása során le kellett győzniök. Ez a nyelv általában csak egyszerű és konkrét dolgokat tud kifejezni. Hiányoznak az igeidők és a névmások, nincs egyes és többesszám; így nehéz viszszaadni az eredeti görög szöveg finomságait. Ugyanakkor a nyelvnek három fő szintje van. Nyilvánvaló, hogy Istenre vonatkozóan a „királyi nyelv” szavait kell használni; Jézus esetében azonban ez félreértést okozna (emberségét eltakarná, Jézust mint „félistent” mutatná be), ezért Jézus és hallgatói „köznyelven” beszélnek, viszont az evangélisták Óróla „királyi nyelven” szólnak.

A khmerek buddhizmussal átítatott kultúrája és vilásképe miatt egyes vallási fogalmaik kifejezésénél nagy körültekintésre van szükség. Egészen más elképzelésük van pl. a világról (annak három szintjéről), és az ezen túli helyről (Nirvána). A 16. századi misszionáriusok

(kínai mintára) Istent az „Ég Méltóságos Urának” nevezték, nem érzékelve azt, hogy ezzel Őt lélekvándorlásnak alávetett lénynek minősítették. A mai katolikus bibliafordítók jobbnak találták „a Méltóságos, aki az Úr” megjelölést. A „szent” fogalmát a „meghamisítatlan”, Isten „szeretetét” a „kötődése” fejezi ki, a „megbocsátást” pedig a következő körülírás: „a harag abbahagyása a tartozásból való menekülés érdekében”. Hasonlóan nehéz megtalálni pl. a lélek, a bűn, a feltámadás, az örök(élet), sőt az ima megfelelő kifejezéseit is.

Ezek a nyelvi problémák is rávilágítanak azokra a mélyreható szemléleti, gondolkodási, hagyománybeli eltérésekre, amelyeket az evangélium hirdetése, inkulturációja során kell áthidalnunk.

3. Jeruzsálem – *Keresztény egyházak a mai Izraelről*

A Jeruzsálemi Héber Egyetemen – a párbeszéd és egyetértés előmozdítására alapított „Israel Colloquium” szervezet rendezésében - 1993. augusztusában R. Petra Heldt előadássorozatot tartott „Keresztények a Közel-Keleten” címmel. Egyik előadása a keresztényeknek a *modern Izrael államhoz* való viszonyával foglalkozott. Egyes keresztény közösségek (főként monofizita egyházak) nem tartják fontosnak a Szentföld politikai helyzetét. Ezzel szemben számos evangélikus, karizmatikus és fundamentalista keresztény, – akiket Izraelben a „Nemzetközi Keresztény Követség” képvisel és számukat az előadó mintegy 90 millióra becsüli, – Izrael államban Isten eszközét, Izrael népének a Bibliában is megígért újjászületését látja. A két álláspont között helyezkedik el a katolikus egyház és egyes protestáns egyházak felfogása (pl. Hollandia református egyháza): a zsidók hazatérése jelzi Isten hűségét, de Izrael államnak magának nincs semmi teológiai jelentősége. Végül vannak olyan keresztények is, akik ellenzői az új államnak ill. terjeszkedésének. Kifejezett tiltakozást fogalmazott meg az Egyházak Világtanácsa (amelynek több mint 300 tagegyháza van) és a Közel-keleti Egyházak Tanácsa (amelynek a protestáns és különféle ortodox egyházak mellett újabban a Katolikus Egyház is tagja). Ezek a nyilatkozatok azonban nem kötelező érvényűek a tagegyházak számára. – Kiegészítésül megjegyezzük, hogy a Vatikán – Izrael államiságának elismerése mellett – kezdettől fogva (és a közelmúltbeli megállapodásban is) alapkövetelménynek tekinti a palesztín nép jogainak biztosítását.

(*Christians and Israel*) [Összeállította: Székely István]

OLVASÓINK KÉRDEZIK

 Kérdés: A kereszthordozásnak („aki föl nem veszi keresztjét... Mt 10,38) már Jézus idejében is volt a maihoz hasonló jelképes értelme?

Válasz: A kereszt szavunknak van egy általánosan ismert jelentése: az a két, keresztben összeácsolt gerendából álló kínzó eszköz, amelyet a lázadó rabszolgák és különlegesen veszélyes bűnözők kivégzésénél alkalmaznak. Ilyenén kellett kínhalált szenvednie Jézusnak is. A kereszt szó másik jelentése kevésbé ismerős. Az ószövetségi biblia „szent héber” nyelvének utolsó betűje a kereszt alakot formázó Tau (Tav) betű. Szimbólikus jelentése: befejezettség, tökéletesség, illetve valamit „ától cettig”, azaz az első betűtől az utolsóig tökéletesen megvalósítani. Ezért mind az ószövetségi, mind az újszövetségi prófétikus-apokaliptikus hagyomány szerint az utolsó ítéleten a választottakat ilyen Tau jellel (T betűvel) jelölik meg (vö. Ez 9,4; Jel 7,3). Ezek a „megjelöltek” a „győztesek”. Ennek a bibliás prófétai tanításnak legendás továbbfejlődése Nagy Konstantinnak a milviusi hídnál vívott csata előtti éjszakán megélt látomása: Egy nagy T (kereszt) jel az égen ezzel a körirattal: „E jelben fogsz győzni”.

Amikor Jézus az őt követőknek a kereszthordozásról beszél, szavai mind a két jelentést hordozzák és hirdetik. A kereszt szó üdvösségtörténeti, „misztériumi” jelentését azonban a tanítványok akkor még nem értették. Erről az evangélium is tanúságot tesz. Nekünk, újszövetségi Krisztus-hívőknek azonban már hitünk lényegi hirdetéseként kell yal-lanunk: „Királyi zászló jár elől, keresztfa titka tündököl, melyen az élet halni szállt, s megtörte holta a Halált.” (Kerekes Károly O.Cist válasza)

 Kérdés: Hogyan kezelik ma a zsidók az ószövetségi könyveket?

Válasz: A zsidóság bibliakánonjának könyvei megegyeznek a protestáns egyházak bibliakiadásaiban helyet foglaló könyvekkel azzal a különbséggel, hogy a protestáns egyházak ószövetségi (ótestamentumi) bibliafordításainak iratsorrendje eltérést mutat. A zsidóság Bibliája az Ószövetség, melyet átvett a kereszténység, mint szent könyvet. A Biblia könyveit, amelyeket héberül írtak, az ókorban Kr.e. kb. a 3. század tájékán göröggre fordítottak, valószínűleg Egyiptomban, Alexand-

riában. Ez az ún. Hetvenes fordítás. Ebben a Bibliában több irat van, mint a mai zsidó-héber bibliakánonban. A Hetvenes fordításból több iratot átvett a kereszténység, melyek napjainkra szinte kizárólag a katolikus egyházban maradtak fent a Biblia részeként. De nem minden iratot vett át. Pl. a Hetvenesben négy Makkabeus könyv van, ebből a katolikusba kettő került át, míg a héber kánonban, vagy a protestáns kánonban egy sincs. A keleti kereszténység, az ortodoxia ószövetségi kánonja szintén tartalmaz (néhány egyházban) plusz könyveket a Hetvenesből.

A zsidóság a Biblia ismeretére, eredetiben való olvasására már gyermekkorban gondot fordít. Vannak zsidók által készített bibliafordítások, mégpedig azokban az országokban, ahol jelentős számú zsidóság található. Modern magyarnyelvű bibliafordítás nincs. Híres, komoly fordítás az ún. IMIT – Izraelita Magyar Irodalmi Társulat – teljes Biblia-(Ószövetség)fordítása [1898-1907]. Ezen kívül inkább zsolttárfordítások láttak napvilágot a magyarországi zsidóság részéről.

 Kérdés: Van-e élő tudományos kapcsolat a Biblia mai zsidó és keresztény kutatói között? Ha igen, milyen területeken?

Válasz: A zsidó és keresztény bibliakutatás jelentős mértékű kapcsolatokkal dicsekedhet, elsősorban külföldön. Ez főként konferenciák, szakfolyóiratok és felsőfokú intézmények professzori-kutatói cseréjében nyilatkozik meg. A Keresztény-Zsidó Társaság hazánkban 1993-ban két szentírástudományi szimpoziumot rendezett Budapesten, amelyeknek előadói rabbik, katolikus, református, evangélikus, unitárius, baptista, adventista, metodista kutatók, civilek és egyházi személyek voltak. Ez a sorozat 1994-ben tovább folytatódik.

A mai katolikus bibliakutatás lehetőségei merőben mások külföldön és hazánkban. Külföldön mód van tényleges kutatói munkát folytatni, forrásfeldolgozással foglalkozni és naprakészen tanulmányozni a vonatkozó teljes szakirodalmat. Erre Magyarországon jelenleg nincs mód. Mégis van magyar szentíráskutatás, de ennek lehetőségei mindenképpen korlátozottak. Alapvető irányvonal ma is: a forrás-, kézirat kutatás, illetve a szövegek elemzése, szerkezetük, környezetük, értelmezési lehetőségeik vizsgálata. Kumrán nagy kézíratszenzációi után napjainkra inkább az újraértelmezési lehetőségek kevésbé látványos korát éli a bibliatudomány. (Szécsi József világi teológus válasza)

Kis Jeromos

Jézus kötélből ostort font, és mind kiüzte a kufárokat a templomból juhaikkal és ökreikkel együtt... (vö. Jn 2,15)

A piac jellemző vonása volt a templomnak. A húsvét előtti napok voltak a legforgalmasabb idők. Marhavásár volt az udvaron. Pénzváltóhely. Az étel- és italáldozatokhoz szükséges dolgokat is itt lehetett kapni. Bizonyos, hogy ez a piac lassan fejlődött ilyenné annak folytán, hogy a templomban csak vallási szempontból hibátlan állatot lehetett feláldozni és a különböző pénznemeket templomi pénzre, sékéltre kellett átváltani. Egyéb százféle szükséglet is felmerült a templomi áldozatokkal kapcsolatban. A hívő sokkal jobban járt, ha ahelyett, hogy kockáztatta volna, hogy a templomi felügyelő visszautasítja a magával hozott állatot – s mivel még a vizsgálat is pénzbe került – inkább ott, az udvaron vásárolt olyan kecskét vagy bárányt, amelyet a lévíták már tisztának és hibátlanak minősítettek. Tudott dolog, hogy amint valahol adás-vevésről esik szó, rögtön különféle üzletek és közvetítő vállalkozások támadnak.

A piacot a Pogányok udvarának nagy árkádjai alatt tartották. Éppen olyan lehetett, mint Damaszkuszban, Jeruzsálemben, vagy Kairóban a mai bazárok. Nagy tömeg alkudozó, vásárló tömeg tolongott benne. Sok gyámoltalan falusit alaposan megkópasztottak itt. Tudjuk, hogy az árakat is ügyes számítással irányították, s hogy bizonyos alkalommal két áldozati galamb ára képtelen módon egy aranydénárra ment föl, ami modern pénzben tizenöt shilling és három pence [kb. 800 Ft]. Még az est beállta előtt leesett azonban ez az ár, egy becsületes ember közbenjárására, a szokott negyed ezüstdénárra, vagyis nyolc pence-re [kb. 70 Ft].

Mikor Jézus ide belépett, bizonyára fülsiketítő zaj volt. A kecskéket mekegték, a juhok és bárányok bégettek ketrecekben, az ökrök bögtek, a galambok turbékoltak. Az emberek pedig lármásan, alkudozva, nevetve,

veszekedve próbáltak minél több pénzt kicsikarni egymástól és megvetően nézhettek a szegény zarándok-
ra, akitől nem reméltek semmi hasznot.

Van valami érdekes ezen a piacon. Könnyen lehetséges, hogy az egész Annás

tulajdona volt, aki sok esztendeig viselte a főpapi méltóságot. Edersheim például azt mondja, hogy kétségtelenül ez volt az a hely, melyet »Annás fiai bazárainak« neveztek. Josephus pedig azt a figyelemre méltó megjegyzést teszi, hogy Annás, az Újszövetségben említett Annás fia, »nagyon sok pénzü ember volt«. Ha ez csakugyan így volt: milyen természetes, hogy a papok nemcsak vallási okokból kívánták Krisztus pusztulását, de a zsebükkel együtt féltették az egész, tisztjükhöz méltatlan pénzügyi vállalkozást is, mely gazdaggá tette őket! Volt olyan tudós is, akinek az volt határozott véleménye, hogy talán éppen ez a féltett üzlet lehetett legfőbb oka Jézus letartóztatásának.

Bizonyos annyi, hogy a kufárok kiűzésével s a templom megtisztításával Jézus hatalmas csapást mért az arisztokrata papság érdekeire. Tette szinte fölhívás volt minden becsületes emberhez és lázító hatása lehetett a szegény, nyomorult tömegre, melyet könnyörtelenül kiszipolyozott a történelem legszámosabb és legjobban ellátott papságának eltartási kötelezettsége. Ez a tömeg olyan egyöntetűen állhatott a háta mögött, hogy még a templomi őrség sem mert kezdet emelni rá, amely pedig máskor szigorúan nyomott el mindenféle szabályellenességet.

H.V. Morton, Az Üdvözítő nyomában, Budapest, Palladis, 192-194.o.

Európai Püspöki Konferenciák Tanácsa (CCEE) BIBLIKUS-LELKIPÁSZTORI ÜLÉSE Freising, 1994. febr. 16-20.

Az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsa febr. 16-20. között a München melletti Freisingben biblikus-lelkipásztori ülést tartott. A háromnapos össz-európai konferencián résztvettek: a Vatikán képviselőiben P. Albert Vanhoye S.J., a Commissio de re biblica titkára, a Pápai Biblikus Intézet professzora; az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsának vezetősége részéről Miloslav Vlk prágai érsek, a CCEE elnöke és Dr. Ivo Fűrér, a CCEE főtítkára; az 1969-ben a zsinati határozatok (Dei Verbum 6. fej.) megvalósításának előmozdítására létrehívott Katolikus Bibliaszövetség világszervezete részéről Alberto Ablondi elnök, Livorno püspöke, P. Ludger Feldkämper SVD főtítkár; az európai püspöki karok képviselőiben a biblikus-lelkipásztori munkát koordináló püspökök és az egyes országok bibliatársulatainak vezetői.

Magyarországot a Magyar Katolikus Püspöki Kar megbízásából *Balás Béla* kaposvári megyéspüspök, a Szt. J. Bibliatársulat *püspök-elnöke*, valamint Tarjányi Béla professzor, a Bibliatársulat ügyvezetője képviselte. A konferencia résztvevőit fogadta és a záróünnepségen vendégül látta Friedrich Wetter bíboros, müncheni érsek.

Az ülés témája a következő volt: „A Szentírás Európa egyházának életében ma és holnap”. A konferencián az előadások, a közös és csoportos megbeszélések során a résztvevők a történeti visszapillantás mellett alapvetően azt a kérdést tárgyalták meg, hogy az Európában szükségessé vált újraevangelizálás nagy esélye, ha ennek a missziós-lelkipásztori munkának a középpontjába Isten Szavát, a Szentírást állítjuk. Az Ószövetségre hivatkozva, Jézus szavait hirdetve kezdte meg Pál apostol az első században Európa evangelizálását; Európa egykor kommunista uralom alatt szenvedő népei körében a Szentírás és a hit tartotta a lelket a papokban és a hívekben; ma pedig belső úr és vákuum kezdi uralni a lelkeket Keleten és Nyugaton egyaránt. Ebbe az ürbe, ebbe a sötétségbe csak Isten Szava vethet fényt, csak a Szentírás és a hit adhat eligazítást és tartalmat az emberek életének. Hogy az üresség, s ennek nyomán az éhség milyen nagy, jelzi az a tény, hogy a

szepták és más hiedelmek milyen sikerrel nyomulnak előre Európa népei körében – mindenütt, ahol Isten Szavát nem hirdetik hitelesen, vagy a hívek nem ismerik a Szentírást és nem élnek annak szellemében.

A konferencián ismertették azokat a konkrét kezdeményezéseket, amelyek során egész nagyvárosok és teljes egyházmegyék vallási újjászületését sikerült elérni bibliakörök szervezésével, a bibliaolvasás rendszeresítésével (pl. Milánóban és környékén, C.M. Martini bíboros előadása). – A résztvevők egy kiállításon ismerhették meg a bibliaapostolság Európában működő szervezett formáinak (bibliatársulatok) eredményes és szerteágazó tevékenységét. – A volt szocialista országok képviselői pedig tárgyi és írásos emlékek kiállításával mutatták be, hogy a kommunista vallásüldözés évtizedeiben milyen erőt és támaszt jelentett a Szentírás és a hit az üldözöttek számára (pl. börtönben, kézzel, WC-papírra írt mise- és evangéliumoskönyv, cipődobozba rejtett miséző felszerelés, titkos bibliakiadások, stb.).

A tanácskozás eredményeként *az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsa a következőket kéri* Európa püspöki karaitól:

– Minden erejükkel fáradozzanak azon, hogy Isten Szava középponti helyet foglaljon el az ige hirdetésben, a liturgiában, a hitoktatásban és a lelkipásztori munka minden területén;

– Gondoskodjanak a papok, a lelkipásztori kisegítők, a hitoktatók alapos biblikus képzéséről, hogy ők Isten népének megfelelő módon nyújthassák Isten Igéjének táplálékát;

– Minden lehetséges eszközzel támogassák a biblikus apostolságot, a szentírásközpontú lelkipásztorkodást szolgáló kezdeményezéseket, intézményeket, társulásokat (bibliatársulatok, bibliaközpontok).

– A II. Vatikáni Zsinat határozata értelmében a hívek körében – megfelelő irányítás mellett – tegyék állandó gyakorlattá a Szentírás közösségi és egyéni olvasását, tanulmányozását (bibliakörök, családi bibliaolvasás, imádságos-elmélkedő egyéni szentírásolvasás).

- Gondoskodjanak arról, hogy a Biblia megbízható fordításban, megfelelő áron és formában mindenki számára rendelkezésre álljon.

Társulatunk életéből

Bemutakozások – December 9-én *Esztergomban* (a papnövendékek teljes számú részvételével) mutattuk be Társulatunk munkáját. 1994. márc. 12-én *Salgótarjában* az Egyházközségi Megújulási Mozgalom szervezésében „Életünk alapja a Biblia” címmel tartottunk keresztény lelkeségi programot, melynek keretében a Szentírás szeretetéről és értékeiről, valamint Társulatunk működéséről hangzottak el előadások (Tarjányi Béla, Kalácska Béla ev. esp., Székely István).

Jeromos esték – Decemberben a résztvevők Rajkai István vezetésével izgalmas bibliai kvíz-játékban vehettek részt. Januárban Tarjányi Ferenc ODB atya mutatta be saját készítésű filmjét szentföldi útjáról. Februárban Jelenits István O.Sch.P. tartományfőnök Jónás könyvét elemezte, rávilágítva a prófétai könyv egyszerű teológiai mondanivalójára. – A Jeromos estékre (Bibliaközpont, a hó második szerdáján 18 ó.) továbbra is várjuk tagjainkat és az érdeklődőket. Előadók: áprilisban *Ternyák Csaba püspök* tart előadást *Hagyomány és Biblia* címmel, májusban *Brückner Ákos O.Cist.* lesz a vendégünk. – **Társulatunk imacsoportja** az év páros péntekkein du. 5-6-ig a Bibliaközpontban *imaórát tart*, hogy Isten áldását kiesdje munkánkhoz.

Leányfalu, 1994. márc. 5.: a biblióra-vezetőképző résztvevői és előadói

Továbbképzés – A bibliaóra-vezetők nemzetközi szemináriumát ez évben is Szombathelyen tartják szept. második felében. *Németül tudó hitoktatók részvételre még jelentkezhetnek* Központunkban. – **Bibliaóra-vezetőképzőt** februárban Szombathelyen (18 résztvevő) és Leányfalun tartottunk (március 4-6, 30 hazai, 8 erdélyi, felvidéki résztvevő). **Egri egyházmegyei vezetőképzőnket** Sátoraljaújhelyen a Piarista Kollégiumban, 1994. ápr. 29-máj. 1-ig tartjuk. Levelezési cím: *Polgári Ferenc, 3874 Hernádvécse*. Az őszi hónapokban a kalocsai főegyházmegyében és Szombathelyen lesz hasonló vezetőképző.

Mint már jeleztük, 1993. nov. 17-én Társulatunk keretében megalakult a **Magyar Szentföld Baráti Köre**. Célja, hogy – Szent Ferenc Rendjével együtt működve – elősegítse az 1940-es években a budapesti Hűvösvölgyben (II., Heinrich I. u. 1-5.) működött Magyar Szentföld újjáépítését és felélesztését. Kérjük, hogy akinek szóban átadható információi, írásos dokumentumai vagy tárgyi emlékei vannak a templom vagy az említett intézmény működéséről, jelezze írásban vagy telefonon a Bibliaközpontban vagy a következő címen: Sölch Friedrich, 1113 Budapest, Villányi út 62/A-B, Tel.: 185-75-46.

Pályázat – Illusztrációk Jézus példabeszédeihez témában pályázatot hirdet a Mosonmagyaróvári Keresztény Ált. Iskola és Gimnázium, valamint *Társulatunk Győregyházmegyei Központja*. Pályázni lehet olyan paszpartura [fehér papírkeret] helyezett képekkel (*festmény, ceruzarajz, zsírkréta, pasztell, monotypia, linómetszet, stb.*), amelyeknek mérete A/2-nél nem nagyobb. Fel kell tüntetni a készítő nevét, korát, iskolájának nevét és címét. Határidő: 1994. május 1. Cím: Keresztény Ált. Iskola és Gimnázium, 9200 Mosonmagyaróvár, Fő u. 4. – **Minden résztvevő egyhetes nyári alkotótáborban vehet részt**. 3 kategóriában (6-10, 10-14 ill. 14-18 évesek) az első három helyezett – szaktanár vezetésével – kifestheti Hanságligeten az iskolakápolnát.

Irodavásárlás – Hálásan köszönjük mindazok nagylelkű adományát, akik hozzájárultak ahhoz, hogy megvásárolhassuk a Központunk mellett lévő helyiségeket. Az ügy folyamatban van, adminisztratív okokból előreláthatólag csak a nyáron tudjuk lebonyolítani a vásárlást.

Kedves Tagtársaink, Kedves Olvasóink! Most is, mint a továbbiakban minden évben, Füzetünk hűsvéti számában küldjük meg **Társulatunk befizetési csekkjét, hogy mindazoknak, akik munkánkat anyagilag is támogatni tudják** (tagdíjjal, előfizetési hozzájárulással, adománnyal), ezt könnyűszerrel megtehessek. Felhívjuk szíves figyelmüket arra, hogy a befizetéseket, amelyek ezen a csekken érkeznek Társulatunkhoz, **az adóalapból nem lehet levonni**. Szeptemberi számunkhoz mellékelünk majd **Szentírás Alapítvány-csekket**, amelyre kizárólag adományokat lehet befizetni, és így az az adóalapból levonható. *Minden hozzájárulást előre is hálásan köszönünk!*

218-98299

ÁTUTALÁSI POSTAUTALVÁNY

_____ Ft _____ f, azaz
_____ Ft _____ fillérről

A befizető
neve és címe: _____

Rendeltetési
postahivatal: **1910 Budapest**

510-071404-2

számla javára

Bevételei szám: _____

Ellenőrző szám: _____

218-98299

ÉRTESÍTÉS

_____ Ft _____ f, azaz
_____ Ft _____ fillérről

A befizető
neve és címe: _____

510-071404-2

számla javára

Hív.szám: _____

Összeg rend.: _____

218-98299

FELADÓVEVÉNY

_____ Ft _____ f, azaz
_____ Ft _____ fillérről

A befizető
neve és címe: _____

510-071404-2

számla javára

A számlatulajdonos neve és címe:

SZENT JEROMOS BIBLIATÁRSULAT

1063 Budapest, Szív u. 51.

Bevételei szám: _____

Felvevő aláírása _____

KOMMENTÁRSOROZAT AZ ÚJSZÖVETSÉGHEZ!

*A nagysikerű STUTTGARTI KISKOMMENTÁR
21 kötete folyamatosan megjelenik Társulatunk kiadásában.*

*Értéke a rövidség, a tudományos alaposság
és a biblikus-lelkipásztori, aktualizáló beállítottság.*

Előnyös megrendelési lehetőség!

*Aki megrendeli a sorozatot, annak minden kötet árából
10 % engedményt adunk!*

KIADVÁNYAINK:

- * Otto Knoch, **1. és 2. Tesszaloniki levél**, ford. Tarjányi Béla, **STUTTGARTI KISKOMMENTÁR** 12 (Szt. J. Bt.) Ára: 220,- Ft
- * W. Radl, **Galata levél**, **STUTTGARTI KISKOMMENTÁR** 9 **Megjelenés előtt** (Szt. J. Bt.) Ára: kb. 248,- Ft
- * B. Mayer, **Filippi és Filemon-levél**, **ST. KISKOMMENTÁR** 10, **Megjelenés előtt** (Szt. J. Bt.) Ára: kb. 288,- Ft
- * A. Hecht, **Közös utunk a Bibliához**, [a közös bibliaolvasás módszerei] **Megjelenés előtt** (Szt. J. Bt.) Ára: kb. 258 Ft
- * **Újszövetségi szentírás**, ford. Békés G. - Dalos P., 12., javított kiadás (Bencés Kiadó - Szt. J. Bt.) Ára: 280,- Ft
- * **Jézus nyomában – bibliai album**, I. rész, 144 színes, bera-gasztható képpel, Ára: 250,- Ft (10 db-tól: 200,- Ft)
- * Vágvolgyi Éva, **Az aranyvirág** – mesék kicsiknek és nagyok-nak, (Szt. J. Bt. 1992) Ára: 180,- Ft
- * **BIBLIAI OLVASÓKÖNYV »A«, »B«** [hallássérült vagy értelmi fogyatékos gyermekek számára] Ára: 158,- ill. 198,- Ft

KERESZTFA

*Nem láttam én olyan szép fát,
mint a Jézus keresztfáját.*

*Mert az vérrel virágozik
Szentlélekkel gyümölcsözik.*
Székelyföld

*Nem láttam én szebb termőfát,
mint a Jézus keresztfáját,
mert ez vérrel virágozik,
Szentlélekkel illatozik.*

Pusztakamarás

*Nem láttam én szebb gyümölcsfát,
mint a Jézus keresztfáját.*

*Piros vérrel virágozik,
Szentlélekkel gyümölcsözik.*

Szépkenyerúszentmárton

